

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ПРИВАТНОГО ПРАВА І ПІДПРИЄМНИЦТВА
ІМЕНІ АКАДЕМІКА Ф. Г. БУРЧАКА**

О. В. Безух

**НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ
КОМЕНТАР**

**ЗАКОНУ УКРАЇНИ
«ПРО ДЕРЖАВНУ ДОПОМОГУ
СУБ'ЄКТАМ ГОСПОДАРЮВАННЯ»**

Київ 2018

УДК 346.52(477)(094.4)

Б 40

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України (протокол № 9 від 24.10.2018)

Рецензенти:

Бакалінська Ольга Олегівна – завідувач кафедри міжнародного приватного, комерційного та цивільного права Київського національного торговельно-економічного університету, доктор юридичних наук.

Резнікова Вікторія Вікторівна – професор кафедри господарського права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор юридичних наук, професор.

Безух О. В.

Науково-практичний коментар Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» К.: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2018. 92 с.

ISBN 978-617-7087-71-6

У Коментарі на основі наукового аналізу, узагальнень судової практики наводиться постатейне тлумачення норм Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання». Надаються роз'яснення щодо правових засад проведення моніторингу державної допомоги суб'єктам господарювання, здійснення контролю за допустимістю такої допомоги для конкуренції, спрямований на забезпечення захисту та розвитку конкуренції, підвищення прозорості функціонування системи державної допомоги та дотримання міжнародних зобов'язань України у сфері державної допомоги.

Коментар розрахований на широке коло студентів юридичних вузів, викладачів, аспірантів, науковців, а також всіх тих, хто цікавиться актуальними питаннями державної допомоги суб'єктам господарювання.

© Безух О. В., 2018

© Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2018

ЗМІСТ

Закон України	4
Розділ 1. Загальні положення	
Стаття 1. Визначення термінів	6
Стаття 2. Принцип недопустимості державної допомоги для конкуренції	17
Стаття 3. Сфера застосування Закону	21
Стаття 4. Форми державної допомоги	31
Розділ 2 Допустимість державної допомоги	
Стаття 5. Допустима державна допомога	39
Стаття 6. Державна допомога, що може бути визнана допустимою	41
Стаття 7. Звільнення від обов'язку повідомлення про нову державну допомогу.....	55
Розділ 3 Уповноважений орган	
Стаття 8. Повноваження Уповноваженого органу	55
Розділ 4 Нова державна допомога	
Стаття 9. Порядок подання повідомлення про нову державну допомогу	57
Стаття 10. Розгляд повідомлення про нову державну допомогу	63
Стаття 11. Розгляд справи про державну допомогу	65
Розділ 5 Незаконна державна допомога та неналежне використання державної допомоги	
Стаття 12. Перевірка інформації про незаконну державну допомогу	75
Стаття 13. Неналежне використання державної допомоги	79
Розділ 6 Повернення державної допомоги, недопустимої для конкуренції	
Стаття 14. Порядок повернення державної допомоги, недопустимої для конкуренції.....	80
Розділ 7 Чинна державна допомога	
Стаття 15. Перегляд чинної державної допомоги.....	85
Розділ 8 Проведення моніторингу державної допомоги	
Стаття 16. Реєстр державної допомоги та звітність	88
Стаття 17. Оскарження рішень Уповноваженого органу	90

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про державну допомогу суб'єктам господарювання (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 34, ст.1173)

Цей Закон встановлює правові засади проведення моніторингу державної допомоги суб'єктам господарювання, здійснення контролю за допустимістю такої допомоги для конкуренції, спрямований на забезпечення захисту та розвитку конкуренції, підвищення прозорості функціонування системи державної допомоги та дотримання міжнародних зобов'язань України у сфері державної допомоги.

Правове регулювання державної допомоги займає важливе місце в розвитку ринкових відносин та створенні ефективного конкурентного середовища. Основною метою конкурентної політики в більшості держав є ефективний розподіл ресурсів, і відповідно максимізація національного благополуччя.¹ Держава володіє найбільшим економічним ресурсом та є найкрупнішим економічним суб'єктом ринку, тобто можливістю створювати абсолютну монополію. В сучасних умовах держава прямо або опосередковано виступає на ринку як конкурент по відношенню до суб'єктів, що займаються приватною підприємницькою діяльністю. Коли чесні приватні суб'єкти, які мають обмежені економічні ресурси, здійснюють власну діяльність всупереч економічним закономірностям, то вони зазнають втрат та банкрутство, що прибирає їх з ринку. Державні та комунальні структури, певні суб'єкти господарювання можуть отримувати додаткові виплати та підтримку з державного бюджету, а також використовувати інші ресурси, які є суспільним надбанням. Це може спотворювати економічну конкуренцію, наносити шкоду іншим суб'єктам господарювання та суспільному господарському порядку, побудованому на принципах вільної конкуренції. Тому, державна допомога є небажаною в умовах побудови ринкових відносин, а дана сфера відносин потребує державного регулювання.

Наприклад, в Європейському союзі (в подальшому ЄС) ст. 107 Договору про функціонування ЄС встановлено, якщо не обумовлено

---

¹ *Hoekman B., Mavroidis P. Dumping, Antidumping and Antitrust Journal of World Trade. 1996. Vol. 30. No. 1. P. 28.*

в Договорах інакше, допомога, яку в будь-якій формі надає держава-член або яку надано за рахунок державних ресурсів, що спотворює або загрожує спотворити конкуренцію, надаючи переваги певним суб'єктам господарювання або виробництву певних товарів, є несумісною з внутрішнім ринком тією мірою, якою вона впливає на торгівлю між державами-членами. Таким чином, державна допомога є несумісною із розвитком ринкових відносин.

У зв'язку з наведеним згідно зі ст. 108 Договору Комісія Європейського Союзу уповноважена у співпраці з державами-членами постійно наглядати за всіма системами допомоги, що існують в цих державах. Комісія пропонує державам будь-які належні заходи, необхідні для поступового розвитку або для функціонування внутрішнього ринку. контроль за наданням державної допомоги. Зазначена стаття, також, вимагає від держав-членів ЄС завчасно повідомляти Комісію ЄС щодо своїх планів надання або зміни державної допомоги (так звана «нотифікацій на вимога» («notification requirement»). У зв'язку із перебуванням України в СОТ та укладення Угоди між Україною та ЄС про асоціацію України потребує створення системи контролю за державною допомогою.

Розділ 1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

1. У цьому Законі нижченаведені терміни вживаються в такому значенні:

Необхідно звернути увагу, що згідно ст. 269 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, сторони домовились, що вони застосовуватимуть статті 262, 263(3) або 263(4) цієї Угоди з використанням як джерела тлумачення критеріїв, що впливають із застосування статей 106, 107 та 93 Договору про функціонування Європейського Союзу (далі – Договору), зокрема відповідну судову практику Суду Європейського Союзу, а також відповідне вторинне законодавство, рамкові положення, керівні принципи та інші чинні адміністративні акти Союзу.

Нажаль визначення термінів в чинному законодавстві України не завжди співпадає із вимогами Угоди про асоціацію щодо тлумачення термінів. При цьому за загальним правилом пріоритет надається міжнародному договору, згоду на ратифікацію якого надала Верховна Рада України.

1) державна допомога суб'єктам господарювання (далі - державна допомога) - підтримка у будь-якій формі суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, що спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції, створюючи переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності;

Поняття державної допомоги і є ключовим для розуміння характеру правових відносин, що виникають та підлягають державному регулюванню. В законі наведене поняття сформульоване дуже широко, як підтримка у *будь-якій формі* суб'єктів господарювання за *рахунок ресурсів* держави чи місцевих ресурсів. Поняття ресурсу не визначене чинним законодавством, але з точки зору змісту передбачає вплив (економічний, адміністративний, організаційний, інформаційний та ін.) на економічну діяльність суб'єктів господарювання. З цієї точки зору до відносин, що

виникають унаслідок державної допомоги субсидіарно можуть застосовуватися положення ст. 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції», згідно з якою антиконкурентними діями органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю є прийняття будь-яких актів (наказів, рішень, розпоряджень, постанов тощо), надання письмових чи усних вказівок, укладення угод або будь-які інші дії чи бездіяльність органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю, які призвели або можуть призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції. Враховуючи, що надання державної допомоги відбувається за рішенням (актом) суб'єкта владної допомоги, у випадку негативного впливу на економічну конкуренцію, таке надання державної допомоги підпадає також під дію ст. 15 наведеного закону.

Підтримка є державною допомогою, якщо одночасно виконуються такі умови:

- підтримка надається суб'єкту господарювання (при цьому необхідно пам'ятати, що поняття «суб'єкт господарювання» відповідає змісту Закону України «Про захист економічної конкуренції»);

- фінансування підтримки в будь-якої формі здійснюється за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів;

- підтримка спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції.

- підтримка створює переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності.

Таке визначення в законі є не зовсім вдалим, оскільки спотворення конкуренції пов'язане не лише з отриманням неправомірних переваг (переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності), а й з дискримінацією інших суб'єктів господарювання, які таку підтримку не отримали.

У ст. 262 Угоди про асоціацію надано трохи інше визначення, яке не містить цього недоліку, зокрема, державна допомога - будь-яка допомога, надана Україною або країнами-членами Європейського Союзу з використанням державних ресурсів, що спотворює або загрожує спотворити конкуренцію шляхом надання переваг окремим підприємствам або виробництву окремих товарів, є несумісною з належним функціонуванням цієї Угоди в тій мірі, в якій вона може впливати на торгівлю між Сторонами.

Державна допомога поділяється на дозволена та заборонена.

2) заінтересовані особи - надавачі та отримувачі державної допомоги, суб'єкти господарювання, інші юридичні і фізичні особи, їх об'єднання, інтереси яких можуть зазнати впливу від надання державної допомоги;

Поняття «заінтересованої особи» також має широкий зміст, оскільки законом передбачено не інтерес в наданні або отриманні державної допомоги (прямої інтерес), а інтереси які можуть *зазнати впливу від надання державної допомоги* (будь-який інтерес). В даному випадку можливо розглядати економічні інтереси суб'єктів господарювання – котрагентів отримувача державної допомоги або їх бенефіціарів, інтереси конкурентів, політичний інтерес (підкуп виборців), корупційний інтерес. В даному випадку ми розглядаємо лише інтереси, які пов'язуються зі спотворенням економічної конкуренції, хоча порушення законодавства щодо надання державної допомоги може передбачати різноманітну публічну відповідальність, оскільки надання державної допомоги завжди повинне передбачати забезпечення та вирішення публічного інтересу.

3) індивідуальна державна допомога - захід державної допомоги, що здійснюється поза межами програми державної допомоги, а також окремі заходи державної допомоги, що здійснюються в межах програми державної допомоги, але підлягають повідомленню згідно з умовами такої програми та цим Законом;

Індивідуальна державна допомога – це надання державної допомоги індивідуально визначеним суб'єктам господарювання. Якщо програма підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів спрямована на визначених суб'єктів господарювання, такий захід буде вважатись чинною індивідуальною державною допомогою

4) місцеві ресурси - рухоме і нерухоме майно, кошти місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, об'єкти їх спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад, майно, що належить Автономній Республіці Крим, управління яким здійснює Рада міністрів Автономної Республіки Крим;

До поняття майна в праві відносяться всі майнові блага, з приводу яких виникають майнові правовідносини (речі, майнові права, результати робіт, послуги тощо). Іншими словами, майном у праві є все те, що підлягає грошовій оцінці, в тому числі економічні інтереси та економічні очікування.

5) моніторинг державної допомоги - збирання та проведення аналізу інформації про державну допомогу з метою здійснення контролю за дотриманням вимог цього Закону та рішень Уповноваженого органу з питань державної допомоги (далі - Уповноважений орган), визначеного цим Законом, а також підготовка та подання звітності про державну допомогу;

Моніторинг державної допомоги - це інформаційно-аналітичний інструмент спостереження за станом, параметрами та характеристиками підтримки, що надається, станом ринку та економічної конкуренції після надання підтримки з метою прийняття обґрунтованих раціональних управлінських рішень щодо дозволу на надання допомоги та формування відповідної інформаційної бази.

б) надавачі державної допомоги - органи влади, органи місцевого самоврядування, органи адміністративно-господарського управління та контролю, а також юридичні особи, що діють від їх імені, уповноважені розпоряджатися ресурсами держави чи місцевими ресурсами і ініціюють та/або надають державну допомогу;

7) незабезпечена особа (працівник, який не може на рівних умовах конкурувати на ринку праці) - працездатна особа, щодо якої виконується одна з умов:

особа віком від 15 до 24 років або старша 50 років;

протягом шести місяців особа була безробітною;

особа не має повної середньої, середньої спеціальної чи професійно-технічної освіти або здобула таку освіту не пізніше ніж два роки тому та раніше не мала оплачуваної постійної роботи;
неодружена особа, яка проживає з однією чи більше особами, які перебувають на її утриманні;

особа працює в галузі чи має професію, в якій гендерна нерівність щонайменше на 25 відсотків перевищує середній рівень у всіх

галузях економіки, та належить до гендерної групи, щодо якої існує така нерівність;

особа є представником етнічної меншості та потребує розвитку мовних навичок, професійного навчання і досвіду роботи за профілем з метою набуття перспектив отримання постійної зайнятості;

Дане визначення надано з метою визначення ознак незабезпеченої особи та спрощення надання їй державної допомоги.

8) незаконна державна допомога - нова державна допомога, надана без повідомлення Уповноваженого органу або в період після повідомлення, але до прийняття Уповноваженим органом рішення про допустимість державної допомоги для конкуренції, або надана всупереч рішенню Уповноваженого органу про визнання нової державної допомоги недопустимою для конкуренції, крім категорій державної допомоги, надавачі якої згідно із цим Законом звільнені від обов'язку повідомлення про нову державну допомогу;

Дане визначення надано з метою спрощення кваліфікації державної допомоги як незаконної унаслідок відсутності попереднього дозволу компетентного органу на здійснення дій щодо надання державної підтримки. Дане визначення не є вичерпним щодо підстав визнання державної допомоги незаконною. Дії щодо надання державної допомоги та сама державна допомога можуть бути визнані незаконними і з інших підстав, що передбачені законодавством. Це стосується в першу чергу економічної конкуренції та інших зобов'язань, які взяла на себе Україна згідно з міжнародними угодами.

9) незначна державна допомога - державна допомога одному суб'єкту господарювання, сукупний розмір якої незалежно від її форми та джерел не перевищує за будь-який трирічний період суму, еквівалентну 200 тисячам євро, визначену за офіційним валютним курсом, встановленим Національним банком України, що діяв на останній день фінансового року;

Емпірично вважається, що надання державної допомоги у зазначеній сумі не може вплинути на конкуренцію та спотворіти її. За змістом дана норма співпадає з нормами права ЄС. Допустимі

гранічні суми допомоги застосовуються незалежно від форми надання такої допомоги, мети її надання. У випадку перевищення суми державної допомоги у визначений період така державна допомога не вважється незначною та до такого випадку застосовуються загальні правила щодо надання державної допомоги.

10) неналежне використання державної допомоги - будь-яке використання державної допомоги її отримувачем, що суперечить рішенню Уповноваженого органу про допустимість такої допомоги для конкуренції;

Використання державної допомоги іншим способом чи з іншою метою, які суперечать рішенню Уповноваженого органу про допустимість такої допомоги для конкуренції, може створювати інші наслідки для конкуренції ніж ті, що передбачав Уповноважений орган. Закон визначив даний юридичний факт як неналежне використання державних коштів.

11) нова державна допомога - будь-яка державна підтримка суб'єктів господарювання, що не є чинною державною допомогою, а також внесення істотних змін до умов надання чи обсягу чинної державної допомоги;

Чинною є державна допомога, що існувала на день набрання чинності цим Законом або є рішення Уповноваженого органу про визнання державної допомоги допустимою для конкуренції. Невідповідність наведеним критеріям створює юридичний факт необхідності отримання дозволу Уповноваженого органу щодо надання державної допомоги.

Внесення істотних змін до умов надання чи обсягу чинної державної допомоги також призводить до ситуації, коли державна допомога суперечить рішенню Уповноваженого органу про допустимість такої допомоги для конкуренції та може створювати інші наслідки для конкуренції ніж ті, що передбачав Уповноважений орган. В даному випадку також необхідної отримання дозволу Уповноваженого органу щодо надання державної допомоги.

12) отримувач державної допомоги - суб'єкт господарювання, який отримує державну допомогу;

Поняття «суб'єкт господарювання» як отримувач державної допомоги передбачає не ознаки суб'єкта господарювання, визначені ГК України, а у визначенні згідно з Законом України «Про захист економічної конкуренції».

В розумінні права ЄС обсяг поняття «отримувач державної допомоги» дуже широкий і застосовується до всіх видів діяльності, що приносить прибуток, до будь-якої юридичної особи, що займається господарською діяльністю, незалежно від її юридичної форми. Таким чином, «суб'єкт господарювання» за цією статтею може бути суб'єктом державного або приватного сектора. Це також включає в себе самозайнятих осіб та сімейний бізнес, а також партнерства або асоціації, які регулярно займаються господарською діяльністю.²

13) повідомлення про нову державну допомогу - інформація про нові програми державної допомоги або індивідуальну державну допомогу, що подається до Уповноваженого органу для прийняття ним рішення про допустимість державної допомоги для конкуренції;

14) послуги, що становлять загальний економічний інтерес, - послуги, пов'язані із задоволенням особливо важливих загальних потреб громадян, що не можуть надаватися на комерційній основі без державної підтримки;

В контексті даного закону це послуги, наведені у Переліку, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2018 р. № 420 «Про затвердження переліку послуг, що становлять загальний економічний інтерес». Даний перелік зводиться лише до газового ринку та ринку електричної енергії, що є дуже вузьким та недостатнім в порівнянні із завданнями реалізації конституційних прав громадян, зокрема, у сферах надання медичних, соціальних послуг, забезпеченні різних аспектів безпечного життя громадян. В праві ЄС використовується термін послугі загального економічного значення, перелік яких встановлюється Єврокомісією, відповідною

---

² *Sigimac Cemnolonksic* Глосарій термінів в сфері державної допомоги. 2015. С. 58-59. URL: http://eupublicprocurement.org.ua/wp-content/uploads/2015/04/Glossary-of-SA-Terms_Ukr.pdf

державою або судом. Необхідно зазначити, що і в Угоді про асоціацію з ЄС також використовується термін «послуги, що мають загальний економічний інтерес» (ст. 263 Угоди).

В праві ЄС «послуги загального економічного інтересу» – це послуги, які мають особливі характеристики в порівнянні з іншими видами господарської діяльності. За відсутності конкретних норм Європейського Союзу, що визначають сферу для існування ПЗЕІ, держави-члени мають широку свободу у визначенні послуги як ПЗЕІ та в наданні компенсації надавачу послуг. Повідомлення Європейської Комісії щодо застосування норм про державну допомогу до компенсації, наданої для забезпечення ПЗЕІ¹⁴, зазначає, що «ввірення «конкретного завдання громадського обслуговування» передбачає надання послуг, які, якщо враховувався його власний комерційний інтерес, суб'єкт господарювання не припустив би, або не припустив би такою ж мірою або за аналогічних умов. Застосовуючи критерії загального інтересу, держави-члени або Європейський Союз може додати певні зобов'язання до таких послуг». Щоб бути класифікованими як ПЗЕІ, послуги повинні бути адресовані громадянам або бути в інтересах суспільства в цілому. Приклади сфер, в яких можуть бути визначені послуги загального інтересу, включають:

- Громадський транспорт;
- Поштові послуги;
- Енергетичний сектор.

Прикладом визначення послуг, що мають загальний економічний інтерес, є наведений в Рішенні комісії від 20 грудня 2011 року «Про застосування частини 2 статті 106 Договору про функціонування Європейського Союзу до державної допомоги у вигляді компенсації за обслуговування населення, що надається певним суб'єктам господарювання, які несуть відповідальність за надання послуг загального економічного значення» висновок, що лікарні і суб'єкти господарювання, які несуть відповідальність за надання соціальних послуг та на які покладено завдання загального економічного значення, мають особливі характеристики, які необхідно враховувати. Зокрема, необхідно враховувати той факт, що за існуючих економічних умов та на поточному рівні розвитку внутрішнього ринку, соціальні послуги можуть вимагати допомоги, що перевищує граничний рівень, передбачений в цьому Рішенні для компенсації витрат на обслуговування населення. Більша сума компенсації за соціальні послуги не обов'язково становитиме більший ризик

викривленню конкуренції. Відповідно, суб'єкти господарювання, які несуть відповідальність за надання соціальних послуг, включаючи забезпечення житлом знедолених громадян, чи надання послуг в соціальному плані більш вразливим групам населення, які з огляду на свою неплатоспроможність не можуть на ринкових умовах забезпечити себе житлом, також повинні користуватись виключенням із загального правила повідомлення, передбаченого в цьому Рішенні, навіть якщо сума компенсації, яку вони отримують, перевищує загальний граничний рівень компенсації, передбачений в цьому Рішенні. Такі ж положення повинні застосовуватись до лікарень, які надають медичні послуги, включаючи, якщо застосовується, послуги невідкладної допомоги та додаткові послуги, що напряду стосуються їх основної діяльності, зокрема, в галузі досліджень. Для того, щоб скористатись виключенням із загального зобов'язання повідомлення, соціальними послугами повинні бути точно визначені послуги, які відповідають соціальним потребам, що стосується здоров'я і довготермінового піклування, догляду за дітьми, доступу та реінтеграції на ринку праці, забезпечення соціальним житлом та соціального залучення вразливих груп населення.

15) програма державної допомоги - нормативно-правовий акт або сукупність актів, на підставі яких певним категоріям суб'єктів господарювання передбачається надання державної допомоги впродовж певного або невизначеного періоду у визначеному або невизначеному розмірі;

16) ресурси держави - рухоме і нерухоме майно, кошти державного бюджету, інші кошти, що є об'єктом права державної власності, земля та інші природні ресурси, що є об'єктами права власності Українського народу, бюджети фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, щодо яких здійснюється державний нагляд або якими управляють чи розпоряджаються органи влади;

Поняття ресурсів держави зведене до поняття майна. До поняття майна в праві відносяться всі майнові блага, з приводу яких виникають майнові правовідносини (речі, майнові права, результати робіт, послуги тощо). Іншими словами, майном у праві є все те, що підлягає грошовій оцінці, в тому числі економічні інтереси та економічні очікування. Таке визначення не є повним, оскільки об'єкти інтелектуальної

власності, які можуть належати державі, також складають економічний ресурс та можуть бути використані в комерційному обороті та економічній конкуренції.

Тлумачення даного терміну у Європейському праві включає в себе всі ресурси державного сектора, зокрема ресурси державних органів (децентралізованих, об'єднаних, федеративних регіональних або інших), та за певних обставин, ресурси приватних організацій.

17) ризиковий капітал - внесок до статутного капіталу суб'єктів малого та середнього підприємництва за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів з метою забезпечення певного виду діяльності на період розроблення техніко-економічного обґрунтування, бізнес-плану, заснування підприємства, налагодження чи розширення виробництва;

Ризиковим капіталом вважається внесок за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів до статутного капіталу будь-якого суб'єкта малого та середнього підприємництва на початкової стадії діяльності, навіть коли техніко-економічне обґрунтування та бізнес-план будуть свідчити про прибутковість і самоокупність підприємства.

Ризиковий (венчурний) капітал» означає інвестиції в неексплуатовані компанії, здійснені інвестиційними фондами, які, діючи в якості поручителів, управляють індивідуальними, інституційними або внутрішніми коштами, і включає в себе фінансування на початковій стадії та фінансування розширення, але не фінансування модернізації та викупу пакета акцій).³

В праві ЄС надання ризикового капіталу є, по суті, комерційною діяльністю, що потребує ухвалення комерційних рішень. Економічні та бюджетні умови це ті, в яких суспільні фонди за власним бажанням не можуть та не повинні намагатися забезпечувати зростання діяльності ризикового капіталу, якої потребує Співтовариство. Основна мета полягає у забезпеченні умов, при яких великі резерви приватного капіталу, що існують в Європі, використовуватимуться для здійснення

---

³ *Cizimac Cemnolonkic* Глосарій термінів в сфері державної допомоги. 2015. С. 58-59. URL: http://eupublicprocurement.org.ua/wp-content/uploads/2015/04/Glossary-of-SA-Terms_Ukr.pdf

такого інвестування. Ця мета стосується як розвитку підприємницького попиту на капітал, так і надання капіталу інвесторами.

Комісія уповноважена здійснювати контроль над наданням державної допомоги в межах Співтовариства, та шляхом використання інших форм втручання держави, національних органів влади та керівництва Співтовариства, при ухваленні рішення про доручення або надання повноважень державним фондам на реалізацію заходів, спрямованих на просування ризикового капіталу, знижується рівень наступних ризиків у трьох відмінних між собою, але взаємопов'язаних категоріях :

Ризик, що дозволяє бенефіціаріям (інвесторам або підприємствам) спотворювати конкуренцію у відношенні до своїх конкурентів на внутрішньому ринку.

Ризик "дедвейту", або недоліку заохочувального впливу. Деякі підприємства, що фінансуються завдяки заходам державної підтримки, можуть отримати фінансування у будь-якому випадку в ті ж самі терміни. Існують свідчення таких випадків, хоча це безумовно є казуїстичним. У такому разі використання державних ресурсів є зайвим.

Ризик "усунення". Наявність заходів державної підтримки може фактично створювати перешкоди іншим потенційним інвесторам від наданого фінансування.⁴

18) чинна державна допомога - програма державної допомоги чи індивідуальна державна допомога, яка існувала на день набрання чинності цим Законом або щодо якої Уповноважений орган прийняв рішення про допустимість такої допомоги для конкуренції та строк дії якої ще не завершився.

2. Терміни "суб'єкт господарювання", "товар", "економічна конкуренція (конкуренція)", "органи влади", "органи адміністративно-господарського управління та контролю" вживаються у значенні, наведеному в Законі України "Про захист економічної конкуренції".

---

⁴ Державна допомога та ризиковий капітал URL: <http://old.msnjust.gov.ua/file/32001.docx>

Стаття 2. Принцип недопустимості державної допомоги для конкуренції

1. Державна допомога є недопустимою для конкуренції, якщо інше не встановлено цим Законом.

Державна допомога потенційно впливає на економічну конкуренцію та торгівлю на ринку. Практика Суду ЄС щодо концепції державної допомоги є досить широкою. В справі *T-613/97 Ufex and Other v. Commission*⁵ у своєму рішенні від 07.06.2006 року Суд ЄС наголосив, що постачання товарів і послуг на преференційних умовах становить собою непряму перевагу, яка має такий же ефект як і субсидія. Більш того, відповідно до виробленої судової практики, стаття 107 Договору не проводить різницю між заходами державного втручання залежно від їх причин чи від їх цілей, а визначає їх через наслідки, до яких вони приводять. В законі України викладений інший підхід, коли державна допомога є допустимою або може бути визнана допустимою (ст. 5; 6 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» в залежності від причин та цілей державного втручання.

Встановлення недопустимості державної допомоги для конкуренції не створює недопустимості державної допомоги для господарської діяльності. Головним є те, що в процесі надання державної допомоги не виникало негативного результату – спотворення економічної конкуренції. Таким чином, як і в законодавстві про захист економічної конкуренції діє принцип «спричинення», коли відповідна дія розглядається з точки зору можливості нанесення шкоди для конкуренції.

Для того щоб відповідати змісту поняття «державна допомога», яке є недопустимою, заходи підтримки суб'єктів господарювання повинні:

1. створювати для їх одержувачів переваги;
2. стосуватися лише окремих підприємств або виробництва певних товарів;
3. надаватися державою або за рахунок її ресурсів, або ж в інший спосіб, пов'язаний з державою;

---

⁵*Ufex and Other v. Commission* Official Journal C 200/4, 23.08.2003.

4. спотворювати конкуренцію та впливати на торгівлю між державами-членами.⁶

При встановленні наявності всіх чотирьох критеріїв можна стверджувати про надання державної допомоги, що недопустима для конкуренції. Наприклад, надання допомоги збитковому суб'єкту господарювання за рахунок державного бюджету не означає автоматично порушення умов конкуренції і не дає підстав розглядати бюджетну підтримку як шкідливу для конкуренції в принципі.

Згідно з Комплексне порівняльно-правове дослідження відповідності законодавства України законодавству ЄС у сфері державної допомоги, що надається на дослідження, розробки та інновації⁷ в праві ЄС встановлені так звані винятки, за яких навіть при наявності вищезазначених критеріїв державної допомоги, надання державної допомоги є прийнятним. Це частини друга та третя статті 107 Договору. Для більшості випадків державної допомоги найбільш відповідними винятками є винятки, передбачені пунктами «а», «с» частини третьої статті 107 Договору:

- пункт «а» частини третьої статті 107 Договору поширюється на допомогу, спрямовану на підтримку економічного розвитку територій, де стандарти життя є надзвичайно низькими чи де наявне значне безробіття;

- пункт «с» частини третьої статті 107 Договору передбачає допомогу, спрямовану на полегшення розвитку певних видів економічної діяльності чи певних секторів економіки, за умови, що така допомога не спричинить негативних наслідків на умови торгівлі, які становлять загальний інтерес.

В процесі здійснення своїх повноважень Комісія ЄС розробила спеціальні підходи, залежно від розміру суб'єкта господарювання, місця його розташування, галузі економіки, мети державної допомоги, тощо. З метою забезпечення принципу прозорості, передбачуваності

---

⁶ *The EC State Aid Regime. Distortive Effects of State Aid on Competition and Trade.* – Cameron May, 2006 – P. 29

⁷ *Комплексне порівняльно-правове дослідження відповідності законодавства України законодавству ЄС у сфері державної допомоги, що надається на дослідження, розробки та інновації.* URL: http://www.amc.gov.ua/amc/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=217567&cat_id=45722&ctime=1340791197960

та юридичної визначеності Комісія ЄС, також, оприлюднює критерії, які вона використовує при вирішенні питання чи підпадають під встановлені винятки нотифіковані державою-членом заходи державної допомоги. Таке оприлюднення здійснюється у формі регламентів, комюніке, повідомлень, програм, настанов, листів.

Відповідно до вже згаданих вище пунктів частини третьої статті 107 Договору можна визначити три основні категорії державної допомоги:

1) регіональна допомога

І пункт «а» і пункт «с» частини третьої статті 107 Договору встановлюють основу для допустимості заходів державної допомоги, спрямованих на вирішення проблем у депресивних регіонах:

- пункт «а» частини третьої статті 107 Договору застосовується до державної допомоги, спрямованої на розвиток територій, де рівень життя занадто низький чи де наявне значне безробіття. Саме тому допомога згідно зазначеного положення надається на основі загальноєвропейських критеріїв – якщо ВВП регіону становить менше ніж 75% середньоєвропейського ВВП⁸. В період з 2007 по 2010 роки також застосовувався критерій розміру ВВП на рівні 75% від середнього ВВП 15 держав-членів ЄС, що приблизно дорівнював 82,2% від середньостатистичного ВВП 25 держав-членів ЄС;⁹

- пункт «а» частини третьої статті 107 Договору поширюється на інші види регіональних проблем. Зазначена норма дає можливість державам-членам підтримувати регіони, які є вразливими, порівняно з загальнонаціональним рівнем. Перелік регіонів, які підпадають під зазначений виняток, також, вирішується Комісією ЄС, але на підставі пропозицій держав-членів. В свою чергу, держави-члени можуть використовувати національні критерії для обґрунтування своїх пропозицій.

Критерії оцінки регіональної допомоги зібрані разом у Настановах щодо національної регіональної допомоги на період 2007-2012 років.¹⁰

2) інші горизонтальні правила

---

⁸ В період з 2007 по 2013 роки в якості середньоєвропейського береться до уваги 25 держав-членів ЄС.

⁹ *Vademecum* Community law on State aid// 30 September, 2008. p. 8. URL: (http://ec.europa.eu/competition/state_aid/studies_reports/studies_reports.cfm)

¹⁰ *Official Journal* of the European Union, 04.03.2006 C 54. p.13-44.

«Горизонтальні» правила, або як ще їх називають «правила, які поширюються на усі галузі промисловості», визначають позицію Комісії ЄС щодо особливих категорій допомоги, спрямованої на вирішення деяких проблем, що виникають в будь-якій галузі чи території. На сьогодні Комісія ЄС прийняла велику кількість програм (“frameworks”), настанов (“guidelines”) чи регламентів щодо блокових виключень (“block exemption regulations”), які визначають критерії, що застосовуються до таких категорій допомоги, як:

- допомога, пов’язана із кліматичними змінами та іншими заходами захисту навколишнього природного середовища;
- допомога на дослідження, розвиток та інновації;
- допомога на порятунок та реструктуризацію фірм, які перебувають у скрутному становищі;
- допомога малим і середнім підприємствам;
- допомога на працевлаштування;
- допомога на навчання;
- допомога на ризиковий капітал;
- допомога на послуги, які становлять загальний економічний інтерес.

3) секторальні правила

Комісія ЄС, також, прийняла спеціальні правила щодо певних секторів економіки (секторальні правила), які визначають її підхід до державної допомоги у певних галузях. До таких правил належать правила щодо:

- загальних секторів

Протягом років були прийняті правила для кількох секторів, які вирішували специфічний вид проблем, чи визначали умови, характерні лише для певних сфер. До таких секторів, зокрема, належать виробництво аудіовізуальної продукції, ефірне транслювання, вугільна промисловість, електроенергетика, поштові послуги та суднобудування. Також, існують спеціальні обмеження щодо надання допомоги сталеливарній промисловості та виробництву синтетичних волокон;

- сільського господарства, лісництва, рибальства та вирощування аквакультур

Переважно, правила, що регулюють державну допомогу у зазначених секторах, викладені у Настановах Спільноти щодо державної допомоги у сільськогосподарському та лісовому секторах на 2007-2013 роки¹¹

---

¹¹ Official Journal C 319, 27.12.2006. p. 1.

та Настановах Спільноти щодо перевірки державної допомоги у рибальстві та вирощуванні аквакультур.¹² Більше ж інформації, звичайно ж, міститься на порталі Генерального Директорату із сільського господарства та Генерального Директорату із морських справ та рибальства;

- транспорту

У секторі автомобільного транспорту застосовується більшість загальних правил державної допомоги, включаючи стандарт *de minimis*, крім того, є певні виключення, наприклад: загалом транспортні засоби не можуть бути предметом допомоги, допомога на придбання вантажного автотранспорту виключена із стандарту *de minimis*, а мінімальний рівень допомоги для сектору автомобільного транспорту становить 100000 EUR.¹³

Стаття 3. Сфера застосування Закону

1. Дія цього Закону поширюється на будь-яку підтримку суб'єктів господарювання надавачами державної допомоги за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів для виробництва товарів або провадження окремих видів господарської діяльності, крім випадків, передбачених частиною другою цієї статті.

Наведено нормою визначено критерії відносин, які регулюються даним законом.

По-перше, це економічні відносини між державою або її уповноваженими органами і суб'єктами господарювання. Закон неправомірно не розповсюджується на самозайнятих осіб або інших можливих суб'єктів економічної діяльності, наприклад, громадські організації, які займаються підприємницькою діяльністю.

По-друге, відносини виникають унаслідок підтримки за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів;

По-третє, підтримка надається для виробництва товарів або провадження окремих видів господарської діяльності.

---

¹² *Official Journal* C 84, 3.4.2008. p. 10.

¹³ *European commission*. URL: http://ec.europa.eu/dgs/energy_transport/state_aid/transport_en.htm

2. Дія цього Закону не поширюється на підтримку:

1) у сфері сільськогосподарського виробництва та рибальства, виробництва зброї і військового спорядження для потреб Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також правоохоронних органів спеціального призначення, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України;

Відповідно до Роз'яснення Антимонопольного комітету України з питань застосування законодавства у сфері державної допомоги від 04 січня 2018 р. Київ № 1-рр/дд щодо нормативно-правового регулювання у сфері сільськогосподарського виробництва Відповідно до статті 1 Закону України «Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001-2004 років» «сільське господарство (сільськогосподарське виробництво) - вид господарської діяльності з виробництва продукції, яка пов'язана з біологічними процесами її вирощування, призначеної для споживання в сирому і переробленому вигляді та для використання на нехарчові цілі.

Згідно з абзацом другим статті 1 Закону України «Про сільськогосподарський перепис» виробники сільськогосподарської продукції – юридичні особи всіх організаційно-правових форм господарювання та їх відокремлені підрозділи, фізичні особи (фізичні особи-підприємці, домогосподарства), які займаються сільськогосподарською діяльністю, передбаченою класифікацією видів економічної діяльності, мають у володінні, користуванні або розпорядженні землі сільськогосподарського призначення чи сільськогосподарських тварин. Пункт 2.15 статті 2 Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» визначає, що сільськогосподарська продукція (сільськогосподарські товари) – товари, зазначені у групах 1 – 24 Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності (далі – УКТ ЗЕД) згідно із Законом України «Про Митний тариф України» (див. додаток до цих роз'яснень), якщо при цьому такі товари (продукція) вирощуються, відгодовуються, виловлюються, збираються, виготовляються, виробляються, переробляються безпосередньо виробником цих товарів (продукції), а також продукти обробки та переробки цих товарів (продукції), якщо вони були придбані або вироблені на власних або орендованих потужностях (площах).

Відповідно до абзацу другого пункту 2.15 статті 2 Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» до сільськогосподарської продукції (товарів) також належать відходи, отримані при виробництві сільськогосподарської продукції (товарів), визначених у групах 1 – 24 УКТ ЗЕД згідно із Законом України «Про Митний тариф України», а саме: органічні добрива (гній, перегній, пташиний послід, а також полова, бадилля тощо), суміші органічних та мінеральних добрив, у яких частка органічних добрив становить більше 50 відсотків від загальної ваги таких сумішей, а також усе біологічне паливо та енергія, отримані при переробці та утилізації сільськогосподарської продукції (товарів) та їх відходів (біогаз, біодизель, етанол, тверде біопаливо, у виробництві якого була використана сільськогосподарська продукція (її відходи) в розмірі більше 50 відсотків від усієї використаної продукції, електрична енергія, пар, гаряча вода тощо). Норми цього пункту не поширюються на виробників підакцизних товарів, крім підприємств первинного виноробства, які поставляють виноматеріали (код УКТ ЗЕД 2204 29 - 2204 30). Відповідно до Класифікатора видів економічної діяльності ДК 009:2010, затвердженого наказом «Про затвердження та скасування національних класифікаторів» Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 11 жовтня 2010 року № 457, сільське господарство відноситься до секції «А» сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство класифікації видів економічної діяльності. Секція «А» містить розділ 01 – сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг. Розділ «01» включає такі види діяльності: вирощування однорічних і дворічних культур 01.1 (Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур 01.11; 01.12. Вирощування рису; 01.13. Вирощування овочів і баштанних культур коренеплодів і бульбоплодів; 01.14. Вирощування цукрової тростини; 01.15. Вирощування тютюну; 01.16. Вирощування прядивних культур; 01.19. Вирощування інших однорічних і дворічних культур), 01.2. Вирощування багаторічних культур (01.21. Вирощування винограду; 01.22. Вирощування тропічних і субтропічних фруктів; 01.23. Вирощування цитрусових; 01.24. Вирощування зерняткових і кісточкових фруктів; 01.25. Вирощування ягід, горіхів, інших плодових дерев і чагарників; 01.26. Вирощування олійних плодів; 01.27. Вирощування культур для виробництва напоїв; 01.28. Вирощування прямих, ароматичних і

лікарських культур; 01.29. Вирощування інших багаторічних культур), 01.3. Відтворення рослин (01.30. Відтворення рослин), 01.4. Тваринництво (01.41. Розведення великої рогатої худоби молочних порід; 01.42. Розведення іншої великої рогатої худоби та буйволів; 01.43. Розведення коней та інших тварин родини конячих; 01.44. Розведення верблюдів та інших тварин родини верблюдячих; 01.45. Розведення овець і кіз; 01.46. Розведення свиней; 01.47. Розведення свійської птиці; 01.49. Розведення інших тварин), 01.5. Змішане сільське господарство (01.50. Змішане сільське господарство), 01.6. Допоміжна діяльність у сільському господарстві та післяурожайна діяльність (01.61. Допоміжна діяльність у рослинництві; 01.62. Допоміжна діяльність у тваринництві; 01.63. Післяурожайна діяльність; 01.64. Оброблення насіння для відтворення), 01.7. Мисливство, відловлювання тварин і надання пов'язаних із ними послуг (01.70. Мисливство, відловлювання тварин і надання пов'язаних із ними послуг). Відповідно до статті 266 Угоди про асоціацію положення цієї частини («Державна допомога») мають застосовуватися до товарів і тих послуг, які зазначені у додатку XVI до глави 6 («Заснування, послуги та електронна торгівля») розділу IV цієї Угоди, відповідно до взаємопогодженого рішення щодо доступу до ринку, за винятком товарів, які підпадають під дію додатка 1 до Угоди СОТ про сільське господарство та інших субсидій, які підпадають під дію Угоди про сільське господарство.

Відповідно до вищезгаданої статті положення про державну допомогу не застосовуються до продукції, охопленої додатком 1 до Угоди СОТ про сільське господарство (див. додаток до цих роз'яснень). У конкретному випадку додаток 1 до Угоди визначає сільськогосподарську продукцію з посиланням на гармонізовану систему класифікації продуктів (код ГС), і це визначення охоплює не тільки основні сільськогосподарські продукти, такі як пшениця, молоко та живі тварини, але продукти, отримані з них, а саме: хліб, вершкове масло та м'ясо, а також всі перероблені сільськогосподарські продукти: шоколад та ковбаси. Покриття охоплює також вина, спиртні напої та тютюнові вироби, волокна, такі як бавовна, вовна та шовк, а також сирі шкури тварин, призначені для виробництва шкіри. У законодавстві ЄС питання державної допомоги в сільському господарстві врегульовано Регламентом (ЄС) № 1307/2013 Європейського Парламенту та Ради від 17 грудня 2013 року щодо встановлення правил прямих виплат власникам сільськогосподарських підприємств

за схемами субсидування Єдиної аграрної політики, який скасовує Регламент Ради (ЄС) № 637/2008 та Регламент Ради (ЄС) № 73/2009. Вказаним Регламентом (пункт «с» статті 4) визначається поняття «сільськогосподарська діяльність» (agricultural activity), а саме: виробництво, розведення або вирощування сільськогосподарської продукції, включаючи заготівлі, доїння, виведення худоби та додержання тварин для сільськогосподарських цілей; обслуговування сільськогосподарської території, що робить її придатною для випасання або вирощування без проведення підготовчих дій, які виходять за межі звичайних сільськогосподарських методів та механізмів, на основі критеріїв, визначених державами-членами у рамках, встановлених Комісією, або здійснення мінімальної діяльності, визначеної державами-членами, на сільськогосподарських територіях, що природно підтримуються у стані, придатному для випасання або вирощування.

Крім того, у пункті «d» статті 4 цього Регламенту наводиться визначення поняття «сільськогосподарська продукція», що означає продукцію, перелічену в додатку I до Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу, за винятком рибопродуктів, а також бавовни. Необхідно також звернути увагу на положення Регламенту Ради (ЄС) № 1308/2013 від 17 грудня 2013 р., яким встановлюється спільна організація сільськогосподарських ринків і специфічні положення для деяких сільськогосподарських продуктів (Єдиний регламент Організації «Спільного ринку»). Зокрема, стаття 211 визначає застосування статей 107 – 109 Договору про функціонування ЄС до виробництва та торгівлі сільськогосподарськими продуктами. Так, пунктом 2 статті 211 цього Регламенту визначено, що в порядку виключення з пункту 1 статті 107 – 109 Договору про функціонування Європейського Союзу не застосовуються до платежів, зроблених державами-членами, у тому числі: заходи, передбачені цим Регламентом, які частково або повністю фінансуються Союзом; статті 213 – 218 цього Регламенту, що регулюють питання національних виплат на бджільництво, національних виплат на дистиляцію вина у кризових ситуаціях, національних виплат для забезпечення продуктами дітей, національних виплат на горіхи.

Крім цього, статтю 6 «Зобов'язання стосовно національної підтримки» розділу IV Угоди про сільське господарство СOT визначено, що зобов'язання зі зменшення національної підтримки,

які містяться в частині IV його Розкладу, застосовуються до всіх його видів національної підтримки на користь виробників сільськогосподарської продукції, за винятком національних заходів, які не підлягають зменшенню за критеріями, зазначеними в цій статті й додатку 2 до цієї Угоди. При цьому додаток 1 до Угоди СОТ про сільське господарство не відносить до сільськогосподарської продукції (товарів) відходи, отримані при виробництві сільськогосподарської продукції (товарів), а саме: органічні добрива (гній, перегній, пташиний послід, а також полову, бадилля тощо), суміші органічних та мінеральних добрив, у яких частка органічних добрив становить більше 50 відсотків загальної ваги таких сумішей, а також усе біологічне паливо та енергія, отримані при переробці та утилізації сільськогосподарської продукції (товарів) та їх відходів (біогаз, біодизель, етанол, тверде біопаливо, у виробництві якого була використана сільськогосподарська продукція (її відходи) в розмірі більше 50 відсотків усієї використаної продукції, електрична енергія, пар, гаряча вода тощо, як це передбачено абзацом другим пункту 2.15 статті 2 Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України». Разом з тим, відповідно до статей 262 та 264 Угоди про асоціацію, та з урахуванням повідомлення Європейської комісії «Керівні принципи державної допомоги з охорони навколишнього середовища та енергетики на 2014-2020 роки» (2014 / С 200/01), дія Закону буде поширюватися на надання державної допомоги суб'єктам господарювання, які здійснюють виробництво органічних добрив (гною, перегною, пташиного посліду, а також полови, бадилля тощо), суміші органічних та мінеральних добрив, у яких частка органічних добрив становить більше 50 відсотків загальної ваги таких сумішей, а також усього біологічного палива та енергії, отриманих при переробці та утилізації сільськогосподарської продукції (товарів) та їх відходів (біогаз, біодизель, етанол, тверде біопаливо, у виробництві якого була використана сільськогосподарська продукція (її відходи) в розмірі більше 50 відсотків від усієї використаної продукції, електрична енергія, пар, гаряча вода тощо). Отже, у разі надання державної допомоги суб'єктам господарювання, які здійснюють виробництво вищезазначеної продукції, така державна допомога має бути оцінена на допустимість для конкуренції у порядку, встановленому Законом.

Щодо нормативно-правового регулювання у сфері рибальства У національному законодавстві України рибальство включене до сфери

сільськогосподарської продукції. Частиною першою статті 1 Закону України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» передбачено, що сільськогосподарський товаровиробник – юридична особа незалежно від організаційноправової форми, яка займається виробництвом сільськогосподарської продукції та/або розведенням, вирощуванням та виловом водних біоресурсів у внутрішніх водоймах та її переробкою на власних чи орендованих потужностях, у тому числі з власновиробленої сировини на давальницьких умовах, та здійснює операції з її постачання. Розділ 03 УКТ ЗЕД «Рибне господарство» включає діяльність у сфері рибальства (група 03.1) та рибицтва (група 03.2), що полягає у використанні запасів морського середовища та прісних вод з метою вилову риби або збирання ракоподібних, молюсків та інших морських організмів (водних культур, перлів, губок тощо).

Відповідно до статті 1 Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» рибальство - добування водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах. Відповідно до статті 410 Угоди про асоціацію сторони підтримують ініціативи, зокрема взаємний обмін досвідом та надання підтримки, з метою забезпечення впровадження політики сталого рибальства, що ґрунтується на пріоритетних напрямках в *acquis* ЄС у цій сфері, зокрема: а) управлінні водними живими ресурсами, рибальськими зусиллями та технічними заходами; б) перевірі й контролі рибальської діяльності шляхом використання необхідного обладнання для спостереження, зокрема системи моніторингу суден, а також на розбудові відповідних адміністративних та судових структур, здатних застосовувати належні заходи; в) узгодженому зборі даних про вилов, вивантаження, флот, біологічні та економічні дані; г) управлінні риболовними потужностями, в тому числі функціонуючим реєстром риболовного флоту; е) вдосконаленні ефективності ринків, зокрема шляхом просування організацій виробників, надання інформації споживачам, стандартів розміщення на ринку та простежуваності; ф) розвитку структурної політики у галузі рибальства, з особливою увагою до сталого розвитку прибережних громад.

Загальне виключення рибних продуктів із застосування правил державної допомоги в законодавстві про державну допомогу виправдовується причинами, які чітко визначені в статті 410 Угоди про асоціацію, тобто через те, що рибопродукти мають особливий режим в договорі ЄС як сільськогосподарські. Вони є частиною

конкретних заходів спільної сільськогосподарської політики та рибальства. Враховуючи викладене, Закон не поширюється на державну підтримку, яка надається на заходи, пов'язані з процесами/циклами виробництва сільськогосподарської продукції (в тому числі продукції рибальства), визначеної групами 1 – 24 Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності згідно із Законом України «Про Митний тариф України», що зазначено в додатку до цих роз'яснень. Однак законодавством України визначено перелік продукції, яка відноситься до сільськогосподарської (включаючи продукцію рибальства), разом з тим не передбачено чіткого визначення процесів/циклів сільськогосподарського виробництва і рибальства. Одже, дія Закону не поширюється на державну підтримку, яка надається виробникам сільськогосподарської продукції на заходи, які безпосередньо пов'язані з виробництвом цієї продукції, зокрема: на оренду земельних угідь; на створення водного об'єкта; на придбання сільськогосподарської техніки; на придбання пально-мастильних засобів; на придбання насіння, саджанців, мальків для подальшого їх вирощування/розведення; на придбання мінеральних добрив; на отримання послуг оранки, удобрювання, збирання врожаю».¹⁴

**2) господарської діяльності, пов'язаної з:
інвестуванням в об'єкти інфраструктури із застосуванням
процедур державних закупівель;**

Незрозуміло, навіщо законодавець включив наведену норму в цій закон, оскільки відповідно до п. 2 ст. 2 Закону України «Про публічні закупівлі Умови, порядок та процедури публічних закупівель товарів, робіт і послуг регулюються виключно цим Законом та/або Законом України "Про особливості здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для гарантованого забезпечення потреб оборони", крім випадків, передбачених цим Законом, і не можуть встановлюватися або змінюватися іншими законами України, крім законів, що містять виключно норми щодо внесення змін до цього Закону та/або до Закону України "Про особливості здійснення

---

¹⁴ *Роз'яснення* з питань застосування законодавства у сфері державної допомоги від 04 січня 2018 р. № 1-pp/дд. Антимонопольний комітет України. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=138961&schema=main>

закупівель товарів, робіт і послуг для гарантованого забезпечення потреб оборони". Таким чином, закупівля товарів, робіт і послуг за публічні кошти ніяким чином не може трактуватися як надання державної допомоги за умови дотримання вимог щодо публічних закупівель.

Відповідно до норм Повідомлення Європейської комісії щодо поняття державної допомоги згідно зі статтею 107 (1) Договору про функціонування Європейського Союзу, щоб задовольнити вимоги законодавства у цій частині, процес закупівель має бути: - відкритий для всіх потенційних зацікавлених учасників торгів; - достатньо добре рекламований (не просто контактувати з потенційними покупцями і скласти короткий список на основі цих контактів); - прозорий з точки зору інформації, наданої учасникам торгів; - прозорий, що гарантує, що критерії відбору та надання винагород є об'єктивними й опублікованими; - недискримінаційні, що гарантують рівність всіх учасників тендеру, однакові критерії відбору всіх учасників тендеру; - безумовний, що гарантує, що учасники торгів не підпадають під незвичні зобов'язання, які не можуть задовольнити всі інші потенційні учасники торгів. Процес має бути конкурентним, тобто більше одного потенційного покупця.

наданням послуг, що становлять загальний економічний інтерес, у частині компенсації обґрунтованих витрат на надання таких послуг. Перелік послуг, що становлять загальний економічний інтерес, встановлюється Кабінетом Міністрів України;

Перелік послуг, що становлять загальний економічний інтерес та формулювання даної правової норми не відповідає поняттю послуг, що становлять загальний економічний інтерес, наданому у ст. 1 цього закону та вимогам ст. 269 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.

Згідно з правом ЄС для того, щоб певні послуги загального економічного значення надавались на основі принципів та на умовах, які дозволяють їм досягнути їх мети, фінансова підтримка держави може бути необхідною для покриття деяких або усіх спеціальних витрат, які виникають в результаті зобов'язання з обслуговування населення. Відповідно до статті 345 Договору, згідно тлумачення Суду Європейського Союзу, немає значення чи такі послуги загального

економічного значення надаються державними чи приватними суб'єктами господарювання.

В своєму рішенні у справі *Altmark*¹⁵ Суд вирішив, що компенсація за обслуговування населення не вважається державною допомогою в межах розуміння статті 107 Договору, за умови відповідності у сукупності чотирьом критеріям. По-перше, одержувач, суб'єкт господарювання має фактично виконувати зобов'язання з обслуговування населення, і такі зобов'язання чітко зазначаються. По-друге, параметри, на основі яких розраховується компенсація, встановлюються наперед в об'єктивний і відкритий спосіб. По-третє, компенсація не повинна перевищувати необхідного для покриття усіх чи частини витрат, необхідних для виконання зобов'язання з обслуговування населення, враховуючи відповідні грошові надходження і обґрунтований прибуток. Зрештою, якщо суб'єкт господарювання, на якого покладається зобов'язання з обслуговування населення в окремому випадку обирається не відповідно до процедури здійснення державних закупівель, яка дозволяє обрати заявника, спроможного надавати такі послуги з найменшою вартістю для співтовариства, рівень необхідної компенсації встановлюється на основі аналізу витрат, які поніс би типовий суб'єкт господарювання з відповідною організацією та який володіє усіма необхідними засобами.

Якщо ці критерії не виконуються і дотримано загальних умов застосування частини 1 статті 107 Договору, компенсація за обслуговування населення вважається державною допомогою і підлягає статтям 93, 106, 107 і 108 Договору.¹⁶

3) проєктів, що реалізуються Українським культурним фондом у порядку, встановленому Законом України "Про Український культурний фонд".

---

¹⁵ *Справа C-280/00 Altmark Trans and Regierungspräsidium Magdeburg v Nahverkehrsgesellschaft Altmark* [2003] ECR I-7747.

¹⁶ Рішення комісії від 20 грудня 2011 року про застосування частини 2 статті 106 Договору про функціонування Європейського Союзу до державної допомоги у вигляді компенсації за обслуговування населення, що надається певним суб'єктам господарювання, які несуть відповідальність за надання послуг загального економічного значення. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_45873

Стаття 4. Форми державної допомоги

1. Державна допомога полягає у передачі ресурсів держави чи місцевих ресурсів окремим суб'єктам господарювання, а також у втратах доходів відповідних бюджетів.

Даною нормою повторюється загальне визначення державної допомоги та вказується на відсутність вичерпного переліку її форм. Далі вказуються можливі форми державної допомоги, які можуть поповнюватися як шляхом внесення змін до закону, так і встановлення юридичного факту державної допомоги на підставі загального визначення.

Державна допомога може реалізовуватися, зокрема, у таких формах:

1) надання субсидій та грантів;

Чинне законодавство України не надає легального загального визначення субсидії, зокрема, в Бюджетному кодексі України. Наприклад, для мети Закону України «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» субсидією вважається фінансова або інша підтримка державними органами виробництва, переробки, продажу, транспортування, експорту, споживання подібного товару, в результаті якої суб'єктгосподарсько-правових відносин країни експорту одержує пільги (прибутки).

Експортні субсидії згідно з наведеним законом можуть надаватися у таких формах:

1. Надання державним органом прямих субсидій підприємству бо галузі промисловості залежно від результативності експортної операції.

2. Запровадження програм, які передбачають утримання валюти або інші аналогічні заходи, що забезпечують виплату премії у разі здійснення експортних операцій.

3. Встановлення державою пільгових (за ставками, базою обчислення, механізмом справляння тощо), порівняно з перевезеннями на національному ринку, транспортних або фрахтових тарифів для експортних відвантажень.

4. Безпосереднє або опосередковане постачання державним органом, у межах здійснюваних ним програм, імпортованих або національних товарів (послуг) для використання у виробництві товарів на експорт на умовах, більш сприятливих порівняно з умовами постачання подібних або безпосередньо конкуруючих товарів (послуг) для виробництва товарів, призначених для споживання на національному ринку, якщо (коли йдеться про товари) такі умови вигідніші від комерційно доступних на світових ринках для їх експортерів.

5. Встановлення звільнень чи винятків щодо сплати аповідстрочення сплати прямих податків, що сплачуються або повинні сплачуватися виробниками, експортерами чи імпортерами у разі здійснення експортної операції чи сплати внесків до фондів соціального страхування, що сплачуються або повинні сплачуватися виробниками, експортерами чи імпортерами у разі здійснення експортної операції. Відстрочення податкових платежів може не вважатися експортною субсидією, зокрема у разі сплати відповідних відсотків за цими платежами.

6. Надання знижок при сплаті податків щодо їх ставок чи сум, що повинні сплачуватися, якщо такі знижки безпосередньо пов'язані з експортом або з результативністю експортної операції та якщо такі знижки перевищують відповідні знижки, що надаються стосовно прямих податків, якими оподатковується виробництво товару, призначеного для споживання на національному ринку, за умови, що розрахунки проводяться відповідно до бази оподаткування зазначеними прямими податками.

7. Встановлення, в разі виробництва та постачання товарів на експорт, звільнень чи винятків щодо сплати або повернення сплачених сум непрямих податків, які справляються у разі виробництва та постачання подібних товарів для продажу чи споживання на національному ринку.

8. Встановлення звільнень чи винятків щодо сплати або відстрочення сплати кумулятивних непрямих податків, які справляються на попередній стадії з майна (у тому числі товарів) і послуг, використаних у виробництві товарів, що експортуються, на суми, які перевищують подібні суми у разі звільнення від сплати подібних кумулятивних непрямих податків, якими оподатковуються на попередній стадії майно (у тому числі товари) і послуги, використані у виробництві подібних товарів, у разі виробництва та постачання подібних товарів для продажу чи споживання на національному ринку.

Встановлення звільнень чи винятків щодо сплати або відстрочення сплати зазначених кумулятивних непрямих податків не вважається субсидією за умови, що такі звільнення, винятки або відстрочення встановлюються для товарів, що експортуються, якщо:

1) такі товари не є подібними товарами, що виробляються та постачаються для продажу чи споживання на національному ринку;

2) такі кумулятивні непрямі податки справляються на попередній стадії з матеріально-технічних ресурсів, які споживаються у процесі виробництва товару, що експортується (включаючи звичайні втрати).

Згідно з «Положенням про порядок призначення житлових субсидій», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 1995 р. № 848 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 27 квітня 2018 р. № 329) житлова субсидія є безповоротною адресною державною соціальною допомогою громадянам - мешканцям домогосподарств, що проживають в житлових приміщеннях (будинках) і не можуть самотужки платити за житлово-комунальні послуги, оплачувати витрати на управління багатоквартирним будинком.

Субсидія — фінансова або інша підтримка державними та місцевими органами виробництва, переробки, продажу, транспортування, експорту, споживання товару та таке інше, завдяки якій суб'єкт господарсько-правових відносин одержує пільги (прибутки).

Загальне визначення субсидії надано в Угоді про субсидії і компенсаційні заходи¹⁷, згідно з якою субсидією є:

(а)(1) фінансове сприяння, що надається на території Члена СОТ урядом або будь-яким державним органом (у цій угоді іменується як "уряд"), тобто коли:

(I) уряд практикує пряме переведення грошових коштів (наприклад дотацій, позик або вливань капіталу), потенційну пряму передачу грошових коштів або зобов'язань (наприклад гарантій за позиками);

(II) уряд відмовляється від доходів, що йому належать, або не стягує їх (наприклад такі фіскальні стимулюючі заходи, як податкові кредити) (Відповідно до положень Статті XVI ГАТТ 1994 (примітка до Статті XVI) і положень Додатків I - III цієї Угоди звільнення експортованого товару від мит або податків, якими обкладається

---

¹⁷ Угода про субсидії і компенсаційні заходи URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_015

аналогічний товар, коли він призначений для внутрішнього споживання, або зменшення таких мит и податків у обсягах, що не перевищують нарахованої суми, не вважаються субсидією.

(III) уряд надає товари та послуги, крім загальної інфраструктури, або закуповує товари чи послуги;

(IV) уряд здійснює платежі до механізму фінансування, або доручає, або наказує приватній установі виконувати одну чи більше функцій, означених вище у параграфах (I) та (III), які б за звичайних умов виконувалися урядом, причому практика їх застосування такою установою фактично не відрізняється від практики, яку здебільшого вів би уряд; або

(а)(2) підтримка доходів чи цін у будь-якій формі у розумінні Статті XVI ГАТТ 1994; а також

(b) вигода, що надається таким чином.

1.2. Субсидія відповідно до визначень параграфа 1 підпадає під положення Частини II або ж Частин III чи V тільки у тому разі, якщо така субсидія є адресною відповідно до положень Статтею 2 вищезазначеної Угоди передбачено, що для встановлення того, чи є субсидія, як її визначено у параграфі 1 Статті 1, адресною субсидією для підприємства, або галузі виробництва, або групи підприємств, або галузей (які у цій Угоді іменуються як «певні підприємства») в межах юрисдикції органу, що надає таку субсидію, застосовуються такі принципи:

(а) коли орган, що надає субсидію, або законодавство, відповідно до якого діє такий орган, прямо обмежує доступ до субсидії лише колом певних підприємств, така субсидія вважається адресною;

(b) коли орган, що надає субсидію, або законодавство, відповідно до якого діє такий орган, встановлює об'єктивні критерії або умови, які визначають право на отримання і розмір субсидії, вважається, що субсидія не є адресною, за умови, що право на отримання є автоматичним і що таких критеріїв й умов суворо дотримуються. Критерії або умови повинні чітко визначатися у законі, нормативному акті або іншому офіційному документі з тим, щоб їх можна було перевірити.

Об'єктивні критерії та умови у тому значенні, у якому цей термін використовується в цій Угоді, означають критерії та умови, які є нейтральними, не надають переваги одним підприємствам над іншими і є економічними за характером і горизонтальними за застосуванням, як, наприклад, кількість працівників або обсяг підприємства.

(с) якщо ж, не зважаючи на видимість відсутності адресності, що впливає з принципів, викладених у підпараграфі (а) і (b), все ж існують підстави вважати, що субсидія насправді може бути адресною, можуть розглядатися інші фактори. До таких факторів відносяться: використання програми надання субсидій обмеженим колом певних підприємств, переважне використання програми певними підприємствами, надання субсидій у непропорційно великих обсягах певним підприємствам, а також спосіб, який було реалізовано упереджений підхід органу, що надає субсидію, при прийнятті рішення про її надання. При застосуванні наведеного положення повинна звертатися увага на ступінь диверсифікації господарської діяльності в межах юрисдикції органу, що надає субсидію, а також тривалість часу, протягом якого діє програма надання субсидій.

У цьому плані, зокрема, повинна братися до уваги інформація про частоту, з якою відмовляють у зверненнях за субсидією чи задовольняють такі звернення, а також причини прийняття таких рішень.

2.2. Субсидія, надання якої обмежено колом певних підприємств, які розташовано у певному географічному регіоні, що знаходиться в межах юрисдикції органу, що надає її, є адресною. Зрозуміло, що введення або зміна загально застосовуваних ставок податків урядовими органами будь-якого рівня, що мають на це право, для цілей цієї Угоди не вважатиметься адресною субсидією.

2.3. Будь-яка субсидія, що підпадає під дію положень Статті 3, вважається адресною.

2.4. Будь-який факт визначення адресності субсидії відповідно до положень цієї Статті повинен бути чітко обґрунтований на підставі позитивних доказів.

Ст. 3 Угоді про субсидії і компенсаційні заходи, встановлює випадки заборони субсидій.

Згідно з п. 3.1. окрім випадків, передбачених Угодою про сільське господарство, забороняються такі субсидії у значенні Статті 1:

(а) субсидії, що де-юре чи де-факто, в ролі єдиної умови або однієї з умов, обумовлені показниками експорту, включаючи приклади, наведені у Додатку I;

Ця норма виконується при наявності факту, що надання субсидії, хоч воно законодавчо і не обумовлено показниками експорту, насправді є прив'язаним до фактичного або очікуваного

обсягу експорту або доходів від нього. Лише той факт, що субсидія надається підприємствам, що займаються експортом, не може бути підставою для того, щоб вважати її експортною субсидією у розумінні цього положення.

Заходи, зазначені у Додатку I як такі, що не створюють експортних субсидій, не забороняються цим або будь-яким іншим положенням цієї Угоди.

(b) субсидії, що обумовлені, в ролі єдиної умови або однієї з умов, використанням вітчизняних товарів на перевагу від імпортованих.

Згідно з законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність» грант - фінансові чи інші ресурси, надані на безоплатній і безповоротній основі державою, юридичними, фізичними особами, у тому числі іноземними, та (або) міжнародними організаціями для розвитку матеріально-технічної бази для провадження наукової і науково-технічної діяльності, проведення конкретних фундаментальних та (або) прикладних наукових досліджень, науково-технічних (експериментальних) розробок, зокрема на оплату праці наукових (науково-педагогічних) працівників у рамках їх виконання, за напрямками і на умовах, визначених надавачами гранту.

2) надання дотацій;

Дотація – це безвідплатна, безповоротна допомога з бюджету вищого рівня бюджету нижчому, яка не має цільового характеру та надається у випадку перевищення витрат над доходами.

У бюджетній діяльності застосовується дотація вирівнювання, що являє на вирівнювання доходної спроможності бюджету, який його отримує. Надаються на безвідплатній і безповоротній основі без встановлення напрямів і (або) умов їх використання.

Грошові кошти, що виділяються з державного і місцевих бюджетів для надання фінансової підтримки збитковим підприємствам, у яких грошова виручка від продажу виробленого продукту менше витрат на виробництво і продаж продукту, нижчим за рівнем бюджетам для покриття розриву між їх доходами і витратами. Дотація компенсує підвищені витрати, покриває збитки. Надання дотацій підприємствам дозволяє, з одного боку, запобігти їх банкрутству, з іншої - не допускати перевищення роздрібних цін на окремі споживчі товари і послуги, оскільки частина ціни на ці товари оплачується з бюджетних коштів за рахунок дотації.

Додаткові виплати працівникові, обумовлені трудовим договором або законодавчим актом, наприклад дотація на харчування, на проїзд до місця роботи, виплати на неповнолітніх дітей тощо.

Дотація вирівнювання: - міжбюджетний трансферт на вирівнювання дохідної спроможності бюджету, який його отримує. Дотація вирівнювання є міжбюджетним трансфертом, який зазвичай вважають коштами, що безоплатно й безповоротно передаються з одного бюджету до іншого. В Державному бюджеті України можуть передбачатися такі міжбюджетні трансферти місцевим бюджетам: дотація вирівнювання бюджету Автономної Республіки Крим, обласним бюджетам, бюджетам міст Києва й Севастополя, районним бюджетам та бюджетам міст республіканського Автономної Республіки Крим та міст обласного значення. Дотація вирівнювання розподіляється на основі формули вирівнювання, яка враховує податковий потенціал громад та використовується з метою зближення фінансових можливостей територіальних колективів. Обсяг дотації вирівнювання з державного бюджету місцевим бюджетам, або коштів, що передаються до державного бюджету з місцевих, визначається як різниця між розрахунковим показником обсягу видатків, прогнозним показником обсягу доходів (кошика доходів), що акумулюються на адміністративно-територіальній одиниці, помножена на коефіцієнт вирівнювання. Дотація вирівнювання не має цільового призначення та використовується в бюджеті нижчого рівня для збалансування доходів і видатків. Міські (міст Києва й Севастополя, міст республіканського Автономної Республіки Крим та міст обласного значення) й районні ради можуть передбачати у відповідних бюджетах дотації вирівнювання бюджетам районів у містах, бюджетам сіл, селищ, міст районного значення та їх об'єднань, а також кошти, що передаються з цих бюджетів.¹⁸

В Бюджетному кодексі України порядок надання дотацій вирівнювання врегульовано ст. 96-99.

3) надання податкових пільг, відстрочення або розстрочення сплати податків, зборів чи інших обов'язкових платежів;

---

¹⁸ Дотація URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%BE%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F>

Довідники пільг розміщені на офіційному веб-порталі ДФС: <http://sfs.gov.ua/dovidniki--reestri--perelik/dovidniki-/54005.html>. Станом на 01.10.2018 року довідник пільг № 90/1 передбачав 96 видів різноманітних податкових пільг, згідно з довідником інших пільг № 90/2 передбачено 196 видів різноманітних пільг щодо об'язкових платежів.

В праві ЄС встановлено заборону податкової дискримінації. Стаття 110 Договору забороняє державам-членам запроваджувати внутрішнє оподаткування на дискримінаційній основі. Сам факт того, що фінансування схеми допомоги не порушує статті 110 Договору, не означає, що сама по собі схема допомоги є сумісною із спільним ринком. І навпаки, якщо захід оподаткування включає в себе дискримінаційне оподаткування, застосовується стаття 110 Договору, навіть, якщо оподаткування є частиною допомоги в розумінні статті 107 Договору. У справі *Commission v Italy*¹⁹ Суд ЄС вирішив, що процедури, передбачені статтями 107, 108 Договору, залишають широкий вибір Комісії, а за певних обставин і Раді ЄС, у вирішенні питання сумісності із спільним ринком державної допомоги, але сама процедура не повинна призводити до результату, який буде суперечити спеціальним положенням Договору, наприклад, щодо внутрішнього оподаткування. У справі *Compagnie Commerciale de l'Ouest* Суд ЄС підтвердив, що наслідки парафіскальних заходів можуть становити державну допомогу і така допомога повинна перевірятись відповідно до передбачених частиною другою статті 108 Договору процедур, предметом же юрисдикції національних судів є питання порушення положень частини третьої статті 108 Договору. У справі *Nygaard*²⁰ Суд ЄС застосував принцип, описаний у справі *Iannelli & Volpi*, який говорить, що той факт, що національний податок має на меті фінансування схему державної допомоги, який було дозволено Комісією ЄС, не виключає можливості для національного суду перевірити чи такий податок є сумісний із статтею 110 Договору. У зазначеній справі відповідно до статті 108 Договору була погоджена схема допомоги свинарству у Данії, але у відповідь на питання чи податок, який фінансує схему допомоги і порушує принцип податкової недискримінації може бути розглянутий окремо у суді Данії, знайшов ствердну відповідь.

---

¹⁹ Case 73/79, [1980] ECR 1533, [1982] 1 CMLR 1, paras 8-11.

²⁰ Case C-234/99, [2002] ECR I-3657.

Таким чином, фактичні дії України щодо усунення державної допомоги шляхом встановлення податкових пільг дещо суперечать законодавству та міжнародним зобов'язанням України.

4) списання боргів, включно із заборгованістю за надані державні послуги, списання штрафних санкцій, компенсація збитків суб'єктам господарювання;

5) надання гарантій, кредитів на пільгових умовах, обслуговування кредитів за пільговими тарифами;

6) зменшення фінансових зобов'язань суб'єктів господарювання перед фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування;

7) надання, прямо чи опосередковано, суб'єктам господарювання товарів чи послуг за цінами нижче ринкових або придбання товарів чи послуг суб'єктів господарювання за цінами, вище ринкових;

8) продаж державного майна за цінами, нижче ринкових;

9) збільшення державної частки в статутному капіталі суб'єктів господарювання або збільшення вартості державної частки на умовах, неприйнятних для приватних інвесторів.

Розділ 2 ДОПУСТИМІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ

Стаття 5. Допустима державна допомога

1. Державна допомога є допустимою, якщо надається з метою:

1) забезпечення споживачів соціально важливими товарами, за умови, що така допомога не є дискримінаційною стосовно місця походження товарів;

Перелік соціально значущих товарів і послуг, за яким проводитиметься постійний моніторинг цін і тарифів на споживчому ринку регіонів, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 13 червня 2002 р. № 803 «Про заходи щодо проведення моніторингу цін і тарифів на споживчому ринку». Даний підхід є сегментарним, оскільки законодавство не визначає загального поняття соціально важливих товарів. В праві ЄС дана проблема

вирішується через поняття товарів та послуг, що мають загальний економічний інтерес, але в контексті цього закону відносини щодо товарів та послуг, що мають загальний економічний інтерес регулюються іншою нормою.

Згідно з Законом України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» просте зазначення походження товару - будь-яке словесне чи зображувальне (графічне) позначення, що прямо чи опосередковано вказує на географічне місце походження товару. Ним може бути і назва географічного місця, яка вживається для позначення товару або як складова частина такого позначення. Наведений Закон визначає правові асади охорони прав на зазначення походження товарів в Україні терегулює відносини, що виникають у зв'язку з їх набуттям, використанням та захистом, в тому числі від випадків дискримінації стосовно місця походження товарів. Тому, навіщо до наведеної правової норми додали умову, що така допомога не є дискримінаційною стосовно місця походження товарів, є «загадкою» законодавця.

Перелік соціально значущих товарів і послуг, за яким проводитиметься постійний моніторинг цін і тарифів на споживчому ринку регіонів в цілому, за винятком окремих позицій, не співпадає з визначенням та переліком послуг, що становлять загальний економічний інтерес та метою їх визначення. На думку автора, в даному випадку виникає конфлікт між радянською ідеологією і побудованій на неї уявлень про соціально значущий товар, наприклад, хліб (для бідних), і принципами ринкової економіки, де будь-який продукт є товаром і можливість його придбати визначається можливістю отримати роботу і кількість грошей, що сплачують за одиницю часу праці.

2) відшкодування шкоди особам, постраждалим внаслідок надзвичайних ситуацій техногенного чи природного характеру, згідно із законом.

Відповідно до закону України «Про правовий режим надзвичайного стану» надзвичайний стан - це особливий правовий режим, який може тимчасово вводитися в Україні чи в окремих її місцевостях при виникненні надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру не нижче загальнодержавного рівня, що призвели чи можуть призвести до людських і матеріальних втрат, створюють загрозу життю і здоров'ю громадян, або при спробі захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу України шляхом насильства і передбачає надання відповідним органам державної

влади, військовому командуванню та органам місцевого самоврядування відповідно до цього Закону повноважень, необхідних для відвернення загрози та забезпечення безпеки і здоров'я громадян, нормального функціонування національної економіки, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, захисту конституційного ладу, а також допускає тимчасове, обумовлене загрозою, обмеження у здійсненні конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень.

Звертає на себе увагу, що надзвичайна ситуація техногенного або природного повинна мати характер та масштаб не нижче загальнодержавного рівня. Тому ситуації техногенного або природного характеру на території окремих адміністративних одиниць згідно наведеного закону можуть не мати правового режиму надзвичайного стану та відшкодування шкоди особам, постраждалим внаслідок надзвичайних ситуацій техногенного чи природного характеру з формально-юридичної точки зору не може вважатися допустимою.

Стаття 6. Державна допомога, що може бути визнана допустимою

1. Державна допомога може бути визнана допустимою, якщо вона надається для таких цілей:

1) сприяння соціально-економічному розвитку регіонів, рівень життя в яких є низьким або рівень безробіття є високим;

Дана норма тісно пов'язана із законом України «Про стимулювання розвитку регіонів», який передбачає Узгодження діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування у сфері державного стимулювання розвитку регіонів, фінансування та виконання регіональних стратегій розвитку здійснюється на основі угод щодо регіонального розвитку, які укладаються між Кабінетом Міністрів України та Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласними, Київською, Севастопольською міськими радами і виконуються відповідно до цього Закону та інших актів законодавства.

Таким чином, надання державної допомоги та сприяння соціально-економічному розвитку регіонів повинне здійснюватися згідно відповідних угод.

Окремим питанням є надання державної допомоги депресивним територіям - регіонам чи його частинам (район чи населений пункт), що визнаються депресивними за умов та в порядку, визначених наведеним Законом.

Депресивним може бути визнано:

1) регіон, в якому протягом останніх п'яти років середній показник обсягу валового регіонального продукту (до 2004 року - обсягу валової доданої вартості) на одну особу є найнижчим;

2) промисловий район, в якому протягом останніх трьох років рівень зареєстрованого безробіття та частка зайнятих у промисловості є значно вищими, а обсяг реалізованої промислової продукції (робіт, послуг) на одну особу та рівень середньомісячної заробітної плати є значно нижчими за відповідні середні показники розвитку територій цієї групи;

3) сільський район, в якому протягом останніх трьох років щільність сільського населення, коефіцієнт природного приросту населення, рівень середньомісячної заробітної плати та обсяг реалізованої сільськогосподарської продукції (робіт, послуг) на одну особу є значно нижчими, а частка зайнятих у сільському господарстві є значно вищою за відповідні середні показники розвитку територій цієї групи;

4) місто обласного, республіканського в Автономній Республіці Крим значення, в якому протягом останніх трьох років рівень зареєстрованого, зокрема довготривалого, безробіття є значно вищим, а рівень середньомісячної заробітної плати є значно нижчим за відповідні середні показники розвитку територій цієї групи;

5) населений пункт, на території якого з 1996 року ліквідовані вугледобувні та вуглепереробні підприємства, але не були здійснені в повному обсязі заходи щодо вирішення соціально-економічних та екологічних питань, передбачені проектами ліквідації зазначених підприємств.

2) виконання загальнодержавних програм розвитку або розв'язання соціальних та економічних проблем загальнонаціонального характеру;

Програма економічного і соціального розвитку є документом організаційно- економічного та інформаційно-аналітичного характеру щодо втілення економічної політики держави, в якому визначаються

цілі та пріоритети економічного і соціального розвитку, засоби та шляхи їх досягнення, формується взаємоузгоджена і комплексна система заходів органів виконавчої влади і місцевого самоврядування, спрямованих на ефективне розв'язання проблем економічного і соціального розвитку, досягнення стабільного економічного зростання, а також характеризуються очікувані зміни у стані економіки та соціальної сфери у відповідному прогностичному періоді.

Даний документ як такий не передбачає безпосереднього надання державної допомоги. В тісному зв'язку із Програмою економічного і соціального розвитку розробляються Державний бюджет України та місцеві бюджети, які передбачають безпосереднє надання державної допомоги. Антимонопольний комітет України не має повноважень щодо контролю прийняття та виконання Державного бюджету України і прийняття місцевих бюджетів.

Необхідно звернути увагу, що наведена норма стосується лише проблем загального характеру та не розповсюджується на проблеми місцевого характеру.

3) сприяння окремим видам господарської діяльності або суб'єктам господарювання в окремих економічних зонах, за умови, що це не суперечить міжнародним договорам України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

В даній нормі закладена внутрішня суперечність, оскільки сприяння окремим суб'єктам господарювання є забороненим.

Стосовно сприяння окремим видам господарської діяльності, то згідно із законодавством ЄС, Європейська комісія вважає галузеву державну допомогу допустимою, коли існує необхідність нейтралізувати істотні відмінності у регіональному розвитку, стимулювати або прискорити певні види діяльності з соціальних причин, усунути спотворення конкуренції внаслідок подій за межами ЄС. У зв'язку з цим Європейська комісія розробила низку критеріїв, за якими вона оцінює пропозиції щодо надання галузевої допомоги, які надходять їй від держав-членів. Основні критерії:

надання державної допомоги повинне обмежуватися випадками, в яких це обґрунтовано ситуацією у відповідній галузі; державна допомога повинна надаватися з метою довгострокового відновлення рентабельності шляхом розв'язання актуальних проблем, а не збереження існуючого положення і відкладання рішень та змін, які є

невідворотними; окрім випадків, коли державна допомога надається протягом відносно короткого періоду, її розмір повинен поступово зменшуватися з урахуванням результатів реструктуризації відповідної галузі;

обсяг державної допомоги повинен бути пропорційним до проблеми, на вирішення якої така допомога спрямовується, з метою мінімізації спотворення конкуренції;• проблеми виробничого характеру та безробіття не повинні поширюватися серед країн-членів.

Окрім цього, за загальними правилами для чутливих галузей державна допомога не повинна надаватися у рамках інвестиційних проєктів, спрямованих на підвищення продуктивності. При цьому загалом недопустимою вважається підтримка, яка надається для покриття поточних витрат (операційна державна допомога) суб'єктів господарювання в чутливих галузях, оскільки така допомога лише на короткий строк вирішує проблеми суб'єкта, який повинен діяти на ринку на засадах конкуренції.²¹

4) підтримки та збереження національної культурної спадщини, якщо вплив такої державної допомоги на конкуренцію є неістотним.

2. Кабінет Міністрів України визначає критерії оцінки допустимості окремих категорій державної допомоги, що надається для цілей, передбачених частиною першою цієї статті, зокрема, таких категорій:

- 1) допомога для забезпечення розвитку регіонів;**
- 2) підтримка середнього та малого підприємництва;**

Критерії оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання для забезпечення розвитку регіонів та підтримки середнього та малого підприємництва затверджені постановою Кабінета міністрів України від 7 лютого 2018 року № 57 «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання для забезпечення розвитку регіонів та підтримки середнього та малого підприємництва».

---

²¹ Державна допомога в окремих «чутливих» галузях економіки України url: <http://eupublicprocurement.org.ua/state-support-in-certain-sensitive-sectors-of-ukraines-economy.html>

Згідно з наведеною постановою Державна допомога для забезпечення розвитку регіонів та підтримки середнього та малого підприємництва є допустимою у разі, коли:

1) надається з метою забезпечення сприяння соціально-економічному розвитку регіонів, створення сприятливих умов для розвитку середнього та малого підприємництва, стимулювання їх інвестиційної та інноваційної активності, сприяння діяльності щодо реалізації вироблених ними товарів (робіт, послуг), забезпечення зайнятості населення;

2) державна допомога для забезпечення розвитку регіонів та підтримки середнього та малого підприємництва спрямована на відшкодування суб'єктам господарювання:

витрат на реалізацію інвестиційних проектів (створення нового суб'єкта господарювання; розширення виробничих потужностей; диверсифікацію асортименту товарів (робіт та послуг); зміну виробничого процесу), що включають:

- права власності на результати інтелектуальної діяльності, а також інші аналогічні права, визнані об'єктом права власності, право користування майном та майновими правами, набуті в установленому законодавством порядку (далі - нематеріальні активи);

- основні засоби і оборотні активи, які мають матеріальну форму і не є коштами, цінними паперами, деривативами і нематеріальними активами (далі - матеріальні активи).

Матеріальні та нематеріальні активи повинні залишатися у власності суб'єкта господарювання - отримувача державної допомоги і перебувати на його балансі не менш як п'ять років (для середнього та малого підприємництва - трьох років);

витрат на створення нових робочих місць;

витрат на провадження основного виду діяльності суб'єкта господарювання (лише для середнього та малого підприємства), що включають витрати, метою яких є скорочення поточних витрат підприємства, що не пов'язані з реалізацією інвестиційного проекту (витрати на оплату праці, матеріали, послуги, які надаються за договором, оренду, адміністративні витрати тощо, крім амортизаційних відрахувань і вартості фінансування, якщо такі витрати зараховані до витрат під час надання державної допомоги);

витрат (лише для середнього та малого підприємства) на надання консультаційних послуг, проведення підготовчих досліджень,

участь у торгових ярмарках, а також витрат на проведення попереднього відбору і експертизи фінансовими посередниками або інвесторами з метою визначення новостворених суб'єктів малого підприємництва;

витрат на підтримку новостворених суб'єктів малого підприємництва;

витрат на оренду землі та будівель, строк оренди яких повинен становити не менше п'яти років з дня очікуваного завершення реалізації інвестиційного проекту або не менше трьох років для середнього та малого підприємництва;

витрат, пов'язаних з придбанням орендованого майна, крім землі та будівель, у разі, коли оренда здійснюється у формі фінансового лізингу і покладає на отримувача державної допомоги обов'язок щодо придбання майна після завершення строку фінансового лізингу;

витрат на заробітну плату у зв'язку із створенням отримувачем державної допомоги нових робочих місць;

3) забезпечується:

створення нових робочих місць в результаті здійснення інвестиції та збереження їх отримувачем державної допомоги протягом не менше п'яти (для суб'єктів великого підприємництва) та трьох (для середнього та малого підприємництва) років з дня фактичного працевлаштування;

здійснення інвестицій, що призвело до збільшення штатних одиниць відповідного отримувача державної допомоги у порівнянні із середнім показником за останні 12 місяців (у разі ліквідації робочих місць протягом такого періоду їх кількість визначається виходячи із загальної кількості нових робочих місць);

заповнення вакансій протягом трьох років з моменту створення відповідного робочого місця.

Наведені критерії на думку автора в цілому суперечать праву ЄС та іншим положенням цього закону. Наприклад, яким чином обов'язок щодо придбання майна після завершення строку фінансового лізингу сприяє відшкодуванню Державою витрат, пов'язаних з придбанням орендованого майна, крім землі та будівель, у разі, коли оренда здійснюється у формі фінансового лізингу?

В цілому згідно з правом ЄС, як вже зазначалося державна допомога не повинна надаватися у рамках інвестиційних проектів, спрямованих на підвищення продуктивності. При цьому загалом недопустимою вважається підтримка, яка надається для покриття поточних витрат (операційна державна допомога) суб'єктів

господарювання в чутливих галузях, оскільки така допомога лише на короткий строк вирішує проблеми суб'єкта, який повинен діяти на ринку на засадах конкуренції. Постанова Кабінету міністрів України від 7 лютого 2018 року № 57 «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання для забезпечення розвитку регіонів та підтримки середнього та малого підприємництва» в цілому суперечить принципам права ЄС в сфері надання державної допомоги.

3) допомога на професійну підготовку працівників;

Критерії оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на професійну підготовку працівників встановлені постановою Кабінету міністрів України від 11 січня 2018 р. № 11 «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на професійну підготовку працівників». Згідно з постановою державна допомога на професійну підготовку є допустимою у разі, коли вона надається з метою стимулювання роботодавця підвищувати професійний рівень працівників і спрямована на відшкодування суб'єктам господарювання витрат на професійну підготовку працівників. Підвищення конкурентноспроможності окремих суб'єктів господарювання, шляхом підвищення професійного рівня його працівників за рахунок держави, в порівнянні з іншими суб'єктами господарювання є протиправним. Дана норма суперечить правилам конкуренції.

4) допомога на працевлаштування окремих категорій працівників та створення нових робочих місць;

Критерії оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на працевлаштування окремих категорій працівників та створення нових робочих місць встановлені постановою Кабінету міністрів України від 31 січня 2018 р. № 33 «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на працевлаштування окремих категорій працівників та створення нових робочих місць».

Державна допомога на працевлаштування є допустимою у разі, коли:

1) надається з метою сприяння працевлаштуванню та створенню нових робочих місць для:

незабезпечених осіб;

осіб, які не мали постійної оплачуваної роботи протягом щонайменше 24 місяців або щонайменше 12 місяців і щодо яких виконується одна з умов, передбачених п. 7, крім абзацу третього, частини першої статті 1 Закону України “Про державну допомогу суб’єктам господарювання”; внутрішньо переміщених осіб; учасників бойових дій, які віднесені до однієї з категорій, зазначених у пунктах 19 і 20 частини першої статті 6 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” (далі - особливо незабезпечені особи);

осіб, зареєстрованих як безробітні, у значенні, наведеному у Законах України «Про зайнятість населення», «Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» ;

осіб з інвалідністю;

осіб, звільнених після відбуття покарання або примусового лікування;

2) державна допомога на працевлаштування спрямована на відшкодування суб’єктам господарювання витрат на:

оплату праці незабезпечених осіб, особливо незабезпечених осіб, зареєстрованих безробітних осіб, осіб, звільнених після відбуття покарання або примусового лікування;

сприяння в працевлаштуванні незабезпечених осіб, особливо незабезпечених осіб, зареєстрованих безробітних осіб, осіб, звільнених після відбуття покарання або примусового лікування, та створенні нових робочих місць для зазначених осіб (здійснення заходів, спрямованих на стимулювання самостійності та адаптації особи до робочого середовища, підвищення рівня конкурентоспроможності з урахуванням вразливості особи на ринку праці, її супровід під час вирішення соціально-побутових питань, підтримка під час спілкування з роботодавцем, допомога у врегулюванні конфліктів);

оплату праці осіб з інвалідністю;

сприяння в працевлаштуванні осіб з інвалідністю та створенні нових робочих місць для зазначених осіб (здійснення заходів, спрямованих на стимулювання самостійності та адаптації особи до робочого середовища, підвищення рівня конкурентоспроможності з урахуванням вразливості особи на ринку праці, її супровід під час

вирішення соціально-побутових питань, підтримка під час спілкування з роботодавцем, допомога у врегулюванні конфліктів);

5) допомога на відновлення платоспроможності та реструктуризацію суб'єктів господарювання;

Критерії оцінки допустимості державної допомоги на відновлення платоспроможності та реструктуризацію суб'єктів господарювання затверджені постановою Кабінету міністрів України від 31 січня 2018 р. № 36 «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги на відновлення платоспроможності та реструктуризацію суб'єктів господарювання». Згідно наведеній постанові витратами, що можуть бути відшкодовані отримувачам державної допомоги на відновлення платоспроможності, є витрати суб'єктів господарювання, пов'язані з підтриманням їх поточної діяльності на період, на який надається державна допомога на відновлення платоспроможності, але не більш 6 місяців.

Витратами, що можуть бути відшкодовані отримувачам державної допомоги на реструктуризацію, є витрати, пов'язані з:

- реорганізацією та оптимізацією діяльності суб'єктів господарювання, що передбачає відмову від збиткових видів діяльності;
- фінансовою реструктуризацією, в тому числі списанням кредиторської заборгованості;
- здійсненням інших заходів з реструктуризації відповідно до законодавства.

б) допомога на захист навколишнього природного середовища;

Відносини в сфері захисту навколишнього природного середовища регулюються законом України «Про охорону навколишнього природного середовища», який встановлює завдання, стандарти, засоби охорони навколишнього природного середовища. Фінансування здійснення робіт щодо захисту навколишнього природного середовища повинні здійснюватися з використанням процедур, передбачених законом України «Про публічні закупівлі». Державна допомога може надаватися лише громадським та просвітницьким екологічним організаціям.

7) допомога на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність;

Критерії оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність встановлені постановою Кабінету міністрів України від 7 лютого 2018 р. № 118 «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність».

Державна допомога на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність є допустимою у разі, коли:

1) надається з метою сприяння розвитку у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності;

2) спрямована на відшкодування суб'єктам господарювання витрат на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність, а саме:

витрат на підтримку реалізації проектів у сфері наукових (науково-технічних) робіт, які належать до категорій фундаментальних наукових досліджень, прикладних наукових досліджень, науково-технічних (експериментальних) розробок, а також їх комбінації. До таких витрат належать:

- витрати на оплату праці персоналу за період, протягом якого такий персонал зайнятий у певному проекті;

- вартість інструментів і обладнання та витрати на їх використання під час реалізації проекту;

- витрати на будівлі та землю, які використовуються для реалізації проекту. Для будівель дозволеними вважаються лише амортизаційні витрати, які відповідають строку реалізації проекту, визначені на основі загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку. Для землі дозволеними вважаються витрати на комерційну передачу або фактичні капітальні витрати;

- витрати на дослідження за договором, на знання та патенти, отримані на комерційній основі, а також витрати на консультаційні або еквівалентні послуги, використані з метою реалізації проекту;

- накладні витрати;

- інші операційні витрати;

витрат на проведення техніко-економічного обґрунтування проектів у сфері наукових (науково-технічних) робіт;

витрат на підтримку створення та оновлення дослідницьких інфраструктур, зокрема інвестиційних витрат на нематеріальні та матеріальні активи;

витрат на підтримку інноваційної діяльності суб'єктів середнього та малого підприємництва, до яких належать:

- витрати на отримання та підтримання чинності охоронних документів на об'єкти прав інтелектуальної власності та інші нематеріальні активи;

- витрати на тимчасове залучення персоналу, який має відповідну вищу освіту та не менше п'яти років відповідного професійного досвіду, без заміни іншого персоналу суб'єктів середнього та малого підприємництва;

- витрати на послуги з консультацій, допомоги та навчання в сфері передачі та обміну знань (зокрема консультування, ліцензування, публікації, передача інновацій, переміщення науково-дослідного та іншого персоналу), а також отримання, охорони, використання нематеріальних активів та застосування стандартів і правил для їх впровадження;

- витрати на послуги з надання офісних приміщень, доступу до баз даних, бібліотек, результатів досліджень, лабораторій, послуги з маркування якості, тестування та сертифікації з метою розроблення більш ефективних продуктів, технологій, послуг;

- витрат на інноваційну діяльність, пов'язану із створенням нового або більш вдосконаленого виробничого методу (крім зростання виробництва або сервісних можливостей внаслідок додавання виробничих або логістичних ліній, аналогічних чи подібних до тих, які вже використовуються; припинення використання певної технології; звичайної заміни чи розширення обладнання; змін, зумовлених виключно зміною цін на фактори виробництва, налаштування, розміщення; регулярних, сезонних та інших циклічних змін; торгівлі новими та/або більш вдосконаленими продуктами) та/або впровадженням нового методу організації господарської діяльності суб'єкта господарювання, організації робочих місць або зовнішніх зв'язків (крім змін, пов'язаних з організаційними методами, які вже застосовуються суб'єктом господарювання; змін в стратегії управління; злиття та поглинання; змін, пов'язаних із припиненням використання певної технології, із звичайною заміною чи розширенням обладнання; змін, зумовлених виключно зміною цін на фактори виробництва, налаштування, розміщення; регулярних, сезонних та інших циклічних

змін; торгівлі новими чи істотно вдосконаленими продуктами). До таких витрат належать:

- фактичні витрати на оплату праці персоналу за час, протягом якого персонал задіяний в проєкті;

- витрати на інструменти, обладнання, будівлі та землю, які використовуються під час реалізації проєкту;

- витрати на дослідження за договором, на ліцензії та/або патенти, отримані на комерційній основі;

- додаткові накладні та інші операційні витрати, у тому числі витрати на матеріали, товари та подібні продукти, понесені безпосередньо під час реалізації проєкту;

витрат на підтримку та розвиток добровільних об'єднань незалежних суб'єктів господарювання, наукових установ, закладів вищої освіти, неприбуткових організацій, що утворюються з метою стимулювання інноваційної діяльності шляхом спільного фінансування об'єктів, обміну знаннями та професійним досвідом, а також для забезпечення процесу обміну та передачі знань (зокрема консультування, ліцензування, публікації, передача інновацій, переміщення науково-дослідного та іншого персоналу), поширення інформації та співпраці в межах таких об'єднань. До таких витрат належать:

- інвестиційні витрати для будівництва і реконструкції об'єктів такого об'єднання, здійснення інвестицій у матеріальні та нематеріальні активи;

- операційні витрати (протягом не більше десяти років з моменту утворення такого об'єднання), а саме витрати на персонал і адміністративні витрати, пов'язані з формуванням такого об'єднання, з обміном інформацією та наданням або спрямуванням спеціалізованих послуг з підтримки бізнесу, просуванням такого об'єднання на ринку з метою залучення нових суб'єктів господарювання або організацій, управлінням потужностями об'єднання, організацією навчальних програм, семінарів і конференцій з метою сприяння обміну знаннями, розширенню зв'язків і транснаціональній співпраці;

3) спрямована на фінансування некомерційної господарської діяльності наукової установи або закладу вищої освіти, до якої належить:

- основна статутна діяльність наукової установи та/або закладу вищої освіти, зокрема:

- надання освітніх і наукових послуг науковою установою або закладом вищої освіти, які повністю або переважно фінансуються за

рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів та контролюються органами державної влади або органами місцевого самоврядування;

- провадження наукової та науково-технічної діяльності, в тому числі здійснення науковою установою або закладом вищої освіти взаємовигідної співпраці в сфері наукової та науково-технічної діяльності;

- надання обладнання в оренду Центром колективного користування науковим обладнанням;

- розповсюдження результатів досліджень на відкритій недискримінаційній основі, зокрема шляхом загальнодоступного навчання, через загальнодоступні бази даних, загальнодоступні публікації та програмне забезпечення;

залучення науковою установою або закладом вищої освіти інших суб'єктів господарювання для надання послуг, необхідних для виконання наукових досліджень, науково-технічних розробок або здійснення процесу обміну та передачі знань, з урахуванням вимог законодавства у сфері публічних закупівель та у сфері наукової та науково-технічної діяльності;

4) спрямована на фінансування діяльності наукової установи або закладу вищої освіти, що провадять як некомерційну господарську діяльність, так і комерційну господарську діяльність (зокрема діяльність, що полягає у здачі в оренду приміщень, обладнання, наданні послуг суб'єктам господарювання або проведенні досліджень на підставі договору), за таких умов:

комерційна господарська діяльність необхідна для функціонування наукової установи та/або закладу вищої освіти та нерозривно пов'язана з некомерційною господарською діяльністю такої наукової установи або закладу вищої освіти;

для здійснення обох видів діяльності використовуються одні і ті ж ресурси, зокрема матеріали, обладнання, персонал, основні засоби;

обсяг комерційної господарської діяльності не перевищує 20 відсотків загального обсягу діяльності наукової установи або закладу вищої освіти за рік.

4. До категорій отримувачів державної допомоги на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність належать суб'єкти господарювання, що провадять діяльність у будь-якій галузі.

Наведені критерії мають вибірковий характер стосовно вибіркових суб'єктів. Загалом, окрім фундаментальних досліджень, науково-дослідницькі та опитно-конструкторські роботи є важливою складовою економічної конкуренції, особливо в інноваційних сферах діяльності, тому їх вибіркоче фінансування у вигляді державної допомоги суперечить правилам конкуренції.

8) допомога на підтримку окремих галузей економіки.

Кабінетом міністрів у сучасний час критерії допустимості ще не вироблені. Критерії галузевої підтримки згідно з європейською практикою наведені вище.

3. В актах Кабінету Міністрів України, прийнятих відповідно до частини другої цієї статті, визначаються:

- 1) мета і форми державної допомоги;**
- 2) категорії отримувачів державної допомоги;**
- 3) максимальний розмір державної допомоги, яка може надаватися;**
- 4) умови та спосіб розрахунку сукупного розміру державної допомоги;**
- 5) витрати, що можуть бути відшкодовані отримувачам державної допомоги.**

4. Рішення про визнання державної допомоги допустимою згідно із вимогами цього Закону приймає Уповноважений орган.

Уповноваженим органом, який приймає рішення про визнання державної допомоги допустимою згідно із вимогами цього Закону є Антимонопольний комітет України. Уповноважений орган з питань державної допомоги визначає належність до державної допомоги заходів з підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, оцінює допустимість державної допомоги для конкуренції на засадах законності, гласності, неупередженості та обґрунтованості. Звертає на себе увагу, що рішення приймаються згідно з вимогами законів, в той час коли певні акти Кабінета міністрів України в даній сфері, на думку автора, не відповідають вимогам закону.

Стаття 7. Звільнення від обов'язку повідомлення про нову державну допомогу

Уповноважений орган може встановлювати звільнення від обов'язку повідомлення про нову державну допомогу окремих груп надавачів категорій державної допомоги, визначених частиною другою статті 6 цього Закону. Не допускається звільнення від обов'язку повідомлення надавачів державної допомоги на відновлення платоспроможності та реструктуризацію суб'єктів господарювання, а також на підтримку окремих галузей економіки.

Частиною другою статті 6 цього Закону встановлено компетенцію Кабінета міністрів України щодо визначення критеріїв оцінки допустимості окремих категорій державної допомоги, що надається для цілей, передбачених частиною першою ст. 6 Закону. Зазначена норма не встановлює окремі групи надавачів категорій державної допомоги. Тому, зміст ст. 7 є безглуздим.

Розділ 3 УПОВНОВАЖЕНИЙ ОРГАН

Стаття 8. Повноваження Уповноваженого органу

1. Уповноваженим органом є Антимонопольний комітет України.

2. До повноважень Уповноваженого органу належить:

1) отримання та розгляд повідомлень про нову державну допомогу від надавачів такої допомоги у порядку, встановленому цим Законом;

2) визначення належності до державної допомоги заходів з підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, оцінювання допустимості державної допомоги для конкуренції, прийняття рішень, передбачених цим Законом;

3) збирання та проведення аналізу інформації про заходи з підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, вимагання від надавачів та отримувачів державної допомоги, їх посадових осіб інформації, у

тому числі з обмеженим доступом, необхідної для прийняття рішень, передбачених цим Законом;

4) надання:

надавачам державної допомоги обов'язкових для розгляду рекомендацій про внесення змін до умов надання такої допомоги з метою усунення або мінімізації негативного впливу державної допомоги на конкуренцію;

роз'яснень з питань застосування законодавства у сфері державної допомоги;

5) прийняття рішень про:

тимчасове припинення надання незаконної державної допомоги відповідно до цього Закону;

припинення та повернення незаконної державної допомоги, визнаної недопустимою для конкуренції;

6) визначення порядку:

подання та оформлення повідомлень про нову державну допомогу та про внесення змін до умов чинної державної допомоги;

розгляду справ про державну допомогу;

відкликання рішень, визначених частиною шостою статті 10 або частиною сьомою статті 11 цього Закону;

проведення моніторингу державної допомоги;

ведення та доступу до реєстру державної допомоги;

7) визначення:

форм та вимог щодо подання інформації про чинну державну допомогу;

методик формування карти регіонального розподілу державної допомоги, підготовки та оприлюднення офіційної звітності України у сфері державної допомоги;

8) розроблення та внесення в установленому порядку Кабінету Міністрів України пропозицій щодо прийняття нормативно-правових актів з питань державної допомоги;

9) здійснення заходів міжнародного співробітництва;

10) обмін інформацією з міжнародними організаціями, державними органами, неурядовими організаціями з питань державної допомоги в інших державах.

Наведеною статтею встановлені повноваження Антимонопольного комітета України в сфері надання та контролю надання державної допомоги.

Розділ 4 НОВА ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА

Стаття 9. Порядок подання повідомлення про нову державну допомогу

1. Надавачі державної допомоги подають повідомлення про нову державну допомогу з пропозиціями щодо підготовки проектів законів, інших нормативно-правових та розпорядчих актів, спрямованих на підтримку суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, внесення змін до умов чинної державної допомоги.

Надавачі державної допомоги (у тому числі – розробники регуляторного акта) подають повідомлення про нову державну допомогу Уповноваженому органу з пропозиціями щодо підготовки проектів законів, інших нормативно-правових та розпорядчих актів, спрямованих на підтримку суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів. Подання повідомлення, його розгляд та розгляд справи про державну допомогу здійснюються у порядку, визначеному розділом 4 Закону. Порядок подання та оформлення повідомлень про нову державну допомогу та про внесення змін до умов чинної державної допомоги затверджено розпорядженням Антимонопольного комітету України від 04.03.2016 р. № 2-рп (далі Порядок 2 – рп). Відповідно до пункту 1 розділу 4 Порядку 2-рп повідомлення про нову державну допомогу подаються Комітету надавачами державної допомоги з урахуванням строків розгляду повідомлення та справи про державну допомогу, визначених Законом. Повідомлення про нову державну допомогу подається Комітету не менше ніж за 105 календарних днів до запланованої дати набрання чинності відповідним нормативно-правовим актом або рішенням надавача, що дозволяє суб'єктам господарювання отримувати нову державну допомогу. Під час розробки проекту нормативно-правового акта, який одночасно містить ознаки регуляторного акта та яким надається державна підтримка, що містить ознаки державної допомоги суб'єктам господарювання, розробники таких проектів актів мають враховувати необхідність виконання рішення Уповноваженого органу у сфері державної допомоги.

Нова державна допомога, надана без повідомлення Уповноваженого органу або в період після повідомлення, але до прийняття Уповноваженим

органом рішення про допустимість державної допомоги для конкуренції, або надана всупереч рішення Уповноваженого органу про визнання нової державної допомоги недопустимою для конкуренції, крім категорій державної допомоги, надавачі якої згідно із цим Законом звільнені від обов'язку повідомлення про нову державну допомогу відповідно до пункту 8 частини першої статті 1 Закону є незаконною державною допомогою

2. Пропозиції щодо внесення змін до умов чинної державної допомоги підлягають повідомленню, якщо вони можуть істотно вплинути на рішення Уповноваженого органу про допустимість державної допомоги для конкуренції, зокрема у разі, якщо вони стосуються мети, строків, обсягу, джерел фінансування та отримувачів державної допомоги

Пропозиції щодо внесення змін до умов чинної державної допомоги підлягають повідомленню, якщо вони стосуються мети, строків, обсягу, джерел фінансування та отримувачів державної допомоги та можуть істотно вплинути на рішення Уповноваженого органу про допустимість державної допомоги для конкуренції можуть створювати нову ситуацію на ринку. Тому, такі пропозиції підлягають узгодженню з Уповноваженим органом шляхом подання нового повідомлення щодо , якщо вони стосуються мети, строків, обсягу, джерел фінансування та отримувачів державної допомоги.

Повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги подаються за формою повідомлення, установленою у додатку 2 до Порядку 2 -рп, якщо строк дії державної допомоги, визнаної Комітетом допустимою для конкуренції, продовжується не більше ніж на 6 років із збільшенням бюджету чи без такого збільшення і при цьому показники, що характеризують відповідні критерії оцінки допустимості відповідної державної допомоги, посилюються (збільшуються) або зменшується інтенсивність надання допомоги та/чи прийнятний розмір витрат.

Органи Комітету приймають рішення про допустимість/недопустимість змін до умов чинної державної допомоги для конкуренції щодо будь-якої зміни до чинної державної допомоги, про яку повідомлено за формою повідомлення, установленою в додатку 2 до Порядку 2-рп, протягом двох місяців з дня надходження до Комітету повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги.

3. Не подаються повідомлення щодо:

- 1) категорій державної допомоги, надавачі якої звільнені від обов'язку повідомлення на підставі статті 7 цього Закону;**
- 2) незначної державної допомоги, якщо вона не стосується безпосередньо підтримки експортних операцій або переважного використання продукції вітчизняного виробництва порівняно з імпортованою продукцією;**
- 3) внесення до чинних програм державної допомоги змін, що передбачають збільшення фінансування менш як на 20 відсотків бюджету відповідної програми.**

У випадку надання незначної державної допомоги, яка не стосується безпосередньо підтримки експортних операцій або переважного використання продукції вітчизняного виробництва порівняно з імпортованою продукцією, надавачі такої державної допомоги звільняються від обов'язку подавати повідомлення про державну допомогу до Комітету. Одночасно з цим, надавачі державної допомоги зобов'язані звітувати шляхом надання щорічної інформації Уповноваженому органу про всю надану, у тому числі незначну, державну допомогу. Інформація про незначну державну допомогу надається з дотриманням вимог Порядку, форми та вимог щодо подання Антимонопольному комітету України інформації про чинну державну допомогу суб'єктам господарювання, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 28.12.2015 № 43-рп, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 26.01.2016 за № 141/28271. Пункт 9 Порядку 43-рп регламентує, що інформація про державну допомогу суб'єктам господарювання надається Уповноваженому органу надавачами державної допомоги шляхом щорічного надання інформації про надану державну допомогу, про державну допомогу, надавачі якої згідно із Законом звільнені від обов'язку повідомлення про неї як про нову державну допомогу, а також інформації про незначну державну допомогу.

4. Нова державна допомога, що підлягає повідомленню, може бути надана лише після отримання відповідного рішення Уповноваженого органу, передбаченого пунктами 1 і 2 частини шостої статті 10 або пунктами 1-3 частини сьомої статті 11 цього Закону.

Державна допомога надана до отримання відповідного рішення Уповноваженого органу, передбаченого пунктами 1 і 2 частини шостої статті 10 або пунктами 1-3 частини сьомої статті 11 цього Закону є незаконною.

5. Повідомлення про нову державну допомогу подаються надавачами державної допомоги Уповноваженому органу у визначеному ним порядку з урахуванням строків розгляду повідомлення та справи про державну допомогу, визначених цим Законом.

Повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги вважається таким, що надійшло до Комітету, у день його реєстрації в Комітеті.

Повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги вважається прийнятим до розгляду після 10 календарних днів з дня його отримання Комітетом, якщо протягом цього строку державний уповноважений Комітетом, відповідальний за його розгляд, не повідомив надавача державної допомоги про те, що інформація в повідомленні не відповідає встановленим вимогам або є неповною для прийняття рішення про допустимість змін до умов чинної державної допомоги для конкуренції, та не надіслав запиту на додаткову інформацію.

6. Повідомлення про нову державну допомогу повинні містити вичерпну та достовірну інформацію про мету, очікуваний результат, обсяг, строк, форми, правові підстави, надавачів та отримувачів державної допомоги.

7. Надавач державної допомоги може відкликати своє повідомлення про нову державну допомогу у будь-який час до прийняття Уповноваженим органом остаточного рішення, передбаченого частиною шостою статті 10 та частиною сьомою статті 11 цього Закону.

Надавач державної допомоги може відкликати своє повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги в будь-який час до прийняття органами Комітету остаточного рішення, передбаченого пунктом 5 цього розділу.

Для відкликання свого повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги надавач державної допомоги надсилає до Комітету лист про відкликання такого повідомлення. Лист про відкликання такого повідомлення надсилається Комітету надавачем державної допомоги в паперовій формі нарочним під розписку, надсилається поштою (рекомендованим поштовим відправленням з повідомленням про вручення) або засобами електронного зв'язку в електронній формі на електронну адресу для листування, зазначену на офіційному веб-сайті Комітету, з дотриманням вимог Законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронний цифровий підпис».

У разі відкликання надавачем державної допомоги повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги його розгляд органами Комітету припиняється, про що протягом 5 робочих днів повідомляється надавач державної допомоги.

У разі якщо повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги подавалося двома та більше надавачами державної допомоги та від одного та/чи від декількох із них до Комітету надійшло клопотання про відкликання повідомлення, розгляд такого повідомлення припиняється, про що протягом 5 робочих днів повідомляються всі надавачі. Припинення розгляду повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги у зв'язку з відкликанням одним із надавачів державної допомоги не позбавляє права решту надавачів державної допомоги звернутися до Комітету з повторним повідомленням.

8. Суб'єкт господарювання, який має намір отримати державну допомогу, зобов'язаний подати її надавачеві відомості про господарську діяльність, про державну допомогу, отриману ним за останніх п'ять років, про правові підстави для отримання державної допомоги, її форму та мету.

9. Суб'єкт господарювання, який має намір отримати незначну державну допомогу, зобов'язаний подати її надавачеві відомості про господарську діяльність, а також про всю незначну державну допомогу, отриману ним протягом останніх трьох років, її форму та мету.

10. Вимоги до відомостей про господарську діяльність суб'єкта господарювання, який має намір отримати державну допомогу, визначаються відповідним надавачем державної

допомоги з урахуванням вимог щодо подання та оформлення повідомлень про нову державну допомогу, встановлених Уповноваженим органом.

Надавачі державної допомоги при підготовці повідомлення про нову державну допомогу або повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги можуть звертатися до Комітету з клопотанням про проведення попередньої консультації щодо правильності заповнення форм повідомлень (далі – консультація).

У клопотанні про проведення консультації надавач державної допомоги може запропонувати дату її проведення та зазначає:

перелік питань, які пропонуються до обговорення під час проведення консультації з Комітетом;

перелік осіб, які представлятимуть інтереси надавача(ів) державної допомоги під час консультації щодо нової державної допомоги або змін до умов чинної державної допомоги.

Надавач(і) державної допомоги може(уть) залучити до участі в консультації представників отримувача допомоги з метою надання Комітету відомостей, які потребують технічних, фінансових та інших спеціальних знань, що стосуються реалізації програми (програм) державної допомоги, а також для кожного окремого заходу індивідуальної допомоги поза програмами державної допомоги.

Під час проведення консультацій Комітет може залучати експертів із числа осіб, які володіють необхідними знаннями для надання експертного висновку.

Консультація проводиться Комітетом за умови отримання не пізніше ніж за 15 календарних днів до запропонованої надавачем державної допомоги дати проведення консультації відповідного клопотання надавача допомоги та заповненої надавачем відповідної форми повідомлення.

Комітет признає дату та час проведення консультацій не пізніше ніж у 30-тиденний строк від дати, запропонованої надавачем державної допомоги.

У разі якщо програма (програми) державної допомоги або окремого заходу індивідуальної допомоги поза програмами державної допомоги є складною і потребує розгляду значної кількості питань та даних для підготовки повідомлення про нову державну допомогу або повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги в повному обсязі, Комітет може продовжити час проведення

консультації та запропонувати надавачу державної допомоги узгодити план проведення консультації протягом певного періоду.

Стаття 10. Розгляд повідомлення про нову державну допомогу

1. Якщо інформація у повідомленні про нову державну допомогу не відповідає встановленим вимогам або є неповною для прийняття рішення про допустимість державної допомоги для конкуренції, Уповноважений орган протягом 15 днів з дня отримання такого повідомлення інформує про це надавача державної допомоги, надсилає йому запит на додаткову інформацію і встановлює строк її подання, що не може перевищувати 30 днів з дня отримання запиту. На вмотивоване клопотання надавача державної допомоги Уповноважений орган може продовжити такий строк.

2. Повідомлення про нову державну допомогу вважається прийнятим до розгляду після 15 днів з дня його надходження, якщо протягом цього строку Уповноважений орган не повідомив надавача державної допомоги про те, що інформація у повідомленні не відповідає встановленим вимогам або є неповною для прийняття рішення про допустимість державної допомоги для конкуренції, та не надіслав запит на додаткову інформацію.

3. Якщо надавач державної допомоги не подав у встановлений строк відповідно до запиту Уповноваженого органу інформації, повідомлення про нову державну допомогу вважається відкликаним. У такому разі Уповноважений орган приймає рішення про відмову у розгляді повідомлення та письмово повідомляє про це надавача державної допомоги.

Повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги вважається відкликаним, якщо надавач державної допомоги:

не подав Комітету інформацію у строк, установлений запитом на додаткову інформацію та/чи продовжений за результатами розгляду вмотивованого клопотання щодо продовження строку надання інформації на запит;

не довів неможливості надання додаткової інформації, зокрема у зв'язку з тим, що вона йому невідома, недоступна або подавалася раніше;

не надав вмотивоване клопотання щодо продовження строку надання інформації на відповідний запит Комітету.

4. Якщо надавач державної допомоги у відповіді на запит Уповноваженого органу обґрунтовано доведе, що подання додаткової інформації є неможливим, оскільки така інформація йому невідома, недоступна або подавалася раніше, Уповноважений орган розпочинає розгляд повідомлення про нову державну допомогу на підставі наявної у нього інформації та повідомляє про це надавача державної допомоги. У такому разі повідомлення про нову державну допомогу вважається прийнятим до розгляду з дня отримання відповіді на запит Уповноваженого органу.

5. Рішення за результатами розгляду повідомлення про нову державну допомогу приймається Уповноваженим органом протягом двох місяців з дня початку його розгляду.

6. За результатами розгляду повідомлення про нову державну допомогу Уповноважений орган у встановленому ним порядку приймає рішення про:

- 1) допустимість нової державної допомоги для конкуренції;**
- 2) визнання підтримки суб'єкта господарювання, зазначеної у повідомленні, такою, що не є державною допомогою відповідно до цього Закону;**
- 3) початок розгляду справи про державну допомогу.**

7. Якщо протягом строку розгляду повідомлення про нову державну допомогу, встановленого частиною п'ятою цієї статті, Уповноважений орган не розпочав розгляду справи про державну допомогу, рішення про допустимість нової державної допомоги для конкуренції вважається прийнятим.

Наведена стаття має процедурні аспекти розгляду повідомлень про надання державної допомоги. Подання повідомлення має заявительний характер, оскільки якщо протягом строку розгляду повідомлення про нову державну допомогу, встановленого частиною п'ятою цієї статті, Уповноважений орган не розпочав розгляду справи про державну допомогу, рішення про допустимість нової державної допомоги для конкуренції вважається прийнятим.

У разі якщо за результатами розгляду повідомлення про нову державну допомогу Комітетом прийнято рішення про відмову у його розгляді або за результатами розгляду справи про державну допомогу Комітетом прийнято рішення про визнання нової державної допомоги недопустимою для конкуренції, надавач державної допомоги може подати Комітету повторне повідомлення про таку державну допомогу.

Повторне повідомлення про надання нової державної допомоги, може бути подане в разі зміни умов надання державної допомоги, що може вплинути на рішення органів Комітету про визнання нової державної допомоги допустимою для конкуренції, зокрема зміни:

- 1) надавача державної допомоги;
- 2) отримувача державної допомоги;
- 3) відомостей щодо отримувачів державної допомоги;
- 4) форм державної допомоги;
- 5) розміру державної допомоги;
- 6) періоду, на який надається державна допомога.

Якщо обставини, що характеризують заявлену нову державну допомогу, суттєво не змінюються, то до повторного повідомлення додаються:

документи з виправленими недоліками;

документи, які не були додані до попереднього повідомлення про надання нової державної допомоги.

Повторне повідомлення про нову державну допомогу розглядається Комітетом як нове повідомлення про нову державну допомогу за процедурою та в строки, передбачені для розгляду повідомлення про нову державну допомогу.

Стаття 11. Розгляд справи про державну допомогу

1. Уповноважений орган розпочинає у визначеному ним порядку розгляд справи про державну допомогу в разі виявлення обґрунтованих підстав для висновку про недопустимість державної допомоги для конкуренції або про проведення поглибленого аналізу допустимості державної допомоги для конкуренції за результатами:

розгляду повідомлення про нову державну допомогу;

проведення перевірки інформації про незаконну державну допомогу чи неналежне використання чинної державної допомоги;

відкликання Уповноваженим органом рішення згідно з частиною десятою цієї статті.

2. У рішенні про початок розгляду справи про державну допомогу зазначаються відомості про результати розгляду повідомлення про нову державну допомогу, обґрунтовані підстави для висновку про недопустимість державної допомоги для конкуренції або про проведення поглибленого аналізу допустимості державної допомоги для конкуренції.

Порядок розгляду справ про державну допомогу суб'єктам господарювання врегульовано розпорядженням Антимонопольного комітету України від 12.04.2016 № 8-рп «Про затвердження Порядку розгляду справ про державну допомогу суб'єктам господарювання» (далі –Порядок - 8 рп) Згідно з Порядком 8 – рп Державний уповноважений розпочинає розгляд справи про державну допомогу за наявності підстав, визначених частиною першою статті 11 Закону, за результатами:

розгляду повідомлення про нову державну допомогу;

проведення перевірки інформації про незаконну державну допомогу чи неналежне використання чинної державної допомоги, отриманої під час проведення моніторингу чинної державної допомоги або з будь-яких інших джерел інформації;

відкликання Комітетом рішень, прийнятих відповідно до частини шостої статті 10 Закону;

відкликання Комітетом рішень, прийнятих відповідно до частини сьомої статті 11 Закону.

Рішення про початок розгляду справи про державну допомогу приймається державним уповноваженим Комітетом, призначеним Головою Комітету для розгляду такої справи, у формі розпорядження, в якому вказуються підстави для початку розгляду справи про державну допомогу.

Голова Комітету призначає державного уповноваженого, відповідального за розгляд:

справи про державну допомогу;

заяви щодо незаконної державної допомоги;

заяви щодо неналежного використання державної допомоги;

заяви про відкликання рішення про державну допомогу.

3. Рішення про початок розгляду справи надсилається надавачеві державної допомоги протягом двох робочих днів з дня його прийняття. Інформація про початок розгляду справи розміщується на офіційному веб-сайті Уповноваженого органу та містить звернення до всіх заінтересованих осіб про подання протягом 30 днів вмотивованих заперечень та зауважень щодо надання державної допомоги. Уповноважений орган може безпосередньо надіслати таке звернення заінтересованим особам.

Згідно з Порядком 8 – рп розпорядження про початок розгляду справи про державну допомогу надсилається відповідачу та заявнику (у разі його наявності) протягом двох робочих днів з дня його прийняття.

Інформація про початок розгляду відповідної справи, яка містить звернення до всіх заінтересованих осіб про подання протягом 30 календарних днів з дня розміщення такого звернення вмотивованих заперечень та зауважень щодо надання державної допомоги, розміщується на офіційному веб-сайті Комітету протягом двох робочих днів з дня прийняття розпорядження про початок розгляду справи про державну допомогу.

Державний уповноважений, відповідальний за розгляд справи про державну допомогу, може безпосередньо надіслати заінтересованим особам звернення щодо подання протягом 30 календарних днів з дня отримання такого звернення вмотивованих заперечень та зауважень щодо надання державної допомоги та іншої інформації у зв'язку з розглядом справи.

Вмотивовані заперечення та зауваження заінтересовані особи подають до Комітету в електронній (на компакт-диску з можливістю одноразового запису інформації) та паперовій формах з дотриманням вимог та порядку їх оформлення, встановлених Порядком – 8 рп.

Вмотивовані заперечення, зауваження та інші документи у зв'язку з розглядом справ про державну допомогу надаються Комітету у двох примірниках.

До заяви додаються документи, що підтверджують викладену в таких заявах інформацію.

Комплект документів, що подається до Комітету, повинен мати суцільну нумерацію у правому нижньому кутку сторінок та бути підшитий у папці-швидкозшивачі або конверті, документи та їх копії мають бути оформлені відповідно до вимог законодавства.

Спеціальні вимоги до змісту та порядку оформлення заяв щодо незаконної державної допомоги та/або неналежного використання державної допомоги, відкриття рішень про державну допомогу визначаються цим Порядком.

Особа, яка у випадках, передбачених законодавством, надає інформацію з обмеженим доступом, зазначає, яка саме інформація має обмежений доступ, у тому числі які саме документи або частини документів містять інформацію з обмеженим доступом.

Документи або частини документів, що містять інформацію з обмеженим доступом (крім заяв), подаються у двох примірниках, один з яких має містити неконфіденційну версію документів чи іншу інформацію, зокрема з виключеною, зачорненою чи в інший спосіб зміненою інформацією, яка забезпечує достатній її захист та досягнення цілей, передбачених пунктами 2 та 3 частини третьої статті 22¹ Закону України «Про Антимонопольний комітет України».

Інформація, відображена в паперовій формі, має відповідати інформації, наданій в електронній формі. Ідентичність даних у паперовій та електронній формах підтверджується підписом заінтересованої особи (керівника - для юридичних осіб) або уповноваженим нею представником та засвідчується печаткою (за наявності).

За правильність, повноту й достовірність інформації, яка надається Комітету, відповідає особа, яка її надає.

4. Заінтересована особа, яка подає Уповноваженому органу відомості, заперечення чи зауваження у зв'язку з розглядом справи про державну допомогу, може вимагати нерозкриття інформації про неї надавачеві такої допомоги.

Державний уповноважений застосовує режим обмеження доступу до інформації у разі, якщо розголошення такої інформації може завдати шкоди інтересам інших осіб, які беруть (брали) участь у справі, або буде перешкоджати подальшому розгляду справи.

Інформація в документах, визначена особою, яка надає інформацію, як інформація з обмеженим доступом, надається Комітету в окремому конверті з написом «Документ, що містить інформацію з обмеженим доступом».

5. Заперечення та зауваження заінтересованих осіб передаються Уповноваженим органом на розгляд надавача державної допомоги,

який протягом 30 днів з дати їх отримання зобов'язаний подати Уповноваженому органу обґрунтований висновок щодо отриманих заперечень та зауважень. У разі обґрунтованого клопотання надавача державної допомоги Уповноважений орган може продовжити такий строк.

Згідно з Порядком 8 – рп надавач державної допомоги протягом 30 календарних днів з дати отримання зауважень та заперечень зобов'язаний подати до Комітету обґрунтований висновок щодо отриманих заперечень та зауважень.

У разі наявності обґрунтованих підстав для задоволення клопотання надавача державної допомоги про продовження строку для надання висновку щодо отриманих зауважень та заперечень державний уповноважений може продовжити такий строк, але не більше ніж на 15 календарних днів.

Про результати розгляду клопотання про продовження строку надання висновку щодо отриманих зауважень та заперечень державний уповноважений письмово повідомляє надавача державної допомоги протягом 3 робочих днів з дня отримання такого клопотання.

У разі якщо надавачем державної допомоги протягом встановлених строків не надано висновку щодо отриманих заперечень та зауважень від заінтересованих осіб або ж у разі неподання відповідачем інформації на вимогу державного уповноваженого, Комітет має право прийняти рішення на підставі інформації, наявної в Комітеті.

У разі неподання інформації Комітету у встановлені органами Комітету строки, подання інформації в неповному обсязі у встановлені строки або подання недостовірної інформації заінтересовані особи несуть відповідальність, передбачену законодавством про захист економічної конкуренції.

6. Уповноважений орган приймає рішення за результатами розгляду справи про державну допомогу протягом шести місяців з дати прийняття рішення про початок розгляду такої справи.

Згідно з Порядком 8 – рп строк розгляду справи про державну допомогу не повинен перевищувати шести місяців з дня прийняття розпорядження про початок розгляду справи про державну допомогу, крім випадків, коли:

справу було порушено за результатами перевірки інформації про незаконну державну допомогу та/або неналежне використання державної допомоги;

розгляд справи про державну допомогу було зупинено в разі неможливості її розгляду до вирішення органом Комітету, судом пов'язаної з нею іншої справи або до вирішення державним органом пов'язаного з нею іншого питання. Про зупинення розгляду справи та його поновлення органами Комітету приймається розпорядження, про що повідомляється заявнику.

У випадку, коли справу про державну допомогу було порушено за результатами перевірки інформації про незаконну державну допомогу та/або неналежне використання державної допомоги, строк розгляду справи може бути продовжено державним уповноваженим, відповідальним за розгляд справи про державну допомогу, на строк, що не перевищує трьох місяців.

У разі необхідності після продовження строку розгляду справи про державну допомогу відповідно до абзацу першого цього пункту такий строк може бути продовжений Головою Комітету.

Передбачено строк розгляду справи про державну допомогу починається з дня прийняття розпорядження державного уповноваженого про початок розгляду справи та закінчується прийняттям рішення у такій справі.

Розгляд справи про державну допомогу зупиняється в разі неможливості її розгляду до вирішення органом Комітету, судом пов'язаної з нею іншої справи або до вирішення державним органом пов'язаного з нею іншого питання. Про зупинення розгляду справи та його поновлення органами Комітету приймається розпорядження, про що повідомляється заявнику.

В цілому оцінюючи наведені норми Порядку 8 – рп щодо строків, необхідно зауважити, що багато в чому дані норми виходять за межі правових норм, безпосередньо встановлених законом, тобто є по суті незаконними, оскільки законом встановлений один строк – 6 місяців

Орган Комітету на підставі отриманої інформації, заперечень, інших доказів у зв'язку з розглядом справи про державну допомогу здійснює їх всебічну, повну й об'єктивну оцінку в сукупності, керуючись законодавством.

Державний уповноважений Комітету за результатами опрацювання всіх обставин справи готує подання з попередніми висновками у справі про державну допомогу.

Копії подання з попередніми висновками (або витяги з нього, які не містять інформації з обмеженим доступом, а також визначеної відповідним державним уповноваженим інформації, розголошення якої може завдати шкоди інтересам інших осіб, які беруть участь у справі, або перешкодити подальшому розгляду справи) не пізніше ніж за 10 календарних днів до прийняття рішення у справі про державну допомогу надсилаються сторонам та третім особам.

У разі якщо немає можливості вручити копію подання з попередніми висновками особам, які беруть участь у справі, державний уповноважений Комітету не пізніше ніж за 5 календарних днів до дня розгляду справи забезпечує розміщення на офіційному веб-сайті Комітету (<http://www.amc.gov.ua>) інформації щодо попередніх висновків у справі із зазначенням дати, часу й місця розгляду справи про державну допомогу.

Органи Комітету, які розглядають справу про державну допомогу, до прийняття рішення по суті можуть проводити слухання у справі.

Про день, час і місце проведення слухання у справі особи, які беруть участь у справі, повідомляються не пізніше ніж за 5 днів до проведення слухання.

Слухання проводиться державним уповноваженим Комітету, відповідальним за розгляд справи про державну допомогу, який є головуючим на слуханні.

На слухання у справі запрошуються особи, які беруть участь у справі, для надання ними зауважень, пояснень, доводів, необхідних для встановлення фактичних обставин справи.

На слухання у справі про державну допомогу можуть бути запрошені інші особи, якщо заявник та відповідач не висловили проти цього обґрунтованих заперечень.

Орган Комітету за власною ініціативою чи за заявою осіб, які беруть участь у справі, може провести повністю або частково закриті слухання у справі, якщо відкрите слухання може завдати шкоди інтересам держави, особам, які беруть участь у справі, чи іншим особам, або перешкодити подальшому розгляду справи.

Головуючий на слуханні вживає заходів для встановлення фактичних обставин справи про державну допомогу. Він може видалити зі слухання осіб, які порушують порядок його проведення. У цьому разі слухання продовжується без участі цих осіб.

Слухання чи його частина не проводиться, якщо це може становити загрозу громадському порядку, державній безпеці або загрозу розголошення інформації з обмеженим доступом чи інформації, розголошення якої може завдати шкоди інтересам осіб, які беруть участь у розгляді справи.

Під час слухання ведеться протокол. У протоколі зазначаються: орган Комітету, який проводить слухання;

форма проведення слухання (відкрите, закрите), місце, дата, час початку й закінчення слухання;

прізвище, ім'я, по батькові головуючого та інших осіб, присутніх на слуханні;

питання, які розглядалися, та основний зміст зауважень, пояснень, доводів, наданих учасниками слухання.

Протокол слухання протягом трьох робочих днів підписується головуючим, який проводив слухання. У цей самий строк особи, які брали участь у слуханні, можуть ознайомитись із змістом протоколу, подати пояснення або зауваження до нього, які додаються до протоколу.

Про ознайомлення осіб, які брали участь у слуханні, із змістом протоколу зазначається у протоколі.

У разі якщо під час розгляду справи про державну допомогу, розпочатої за результатами розгляду повідомлення про нову державну допомогу або про внесення змін до умов чинної державної допомоги, надавач державної допомоги відкликав своє повідомлення про нову державну допомогу або про внесення змін до умов чинної державної допомоги, Комітет може припинити розгляд справи без прийняття рішення по суті, про що повідомляються сторони у справі.

7. За результатами розгляду справи про державну допомогу Уповноважений орган приймає рішення щодо:

1) визнання підтримки суб'єкта господарювання, зазначеної у повідомленні про нову державну допомогу, такою, що не є державною допомогою відповідно до цього Закону, у тому числі внаслідок внесення надавачем державної допомоги змін до умов її надання;

2) допустимості нової державної допомоги для конкуренції, у тому числі внаслідок внесення надавачем державної допомоги змін до умов її надання;

3) допустимості нової державної допомоги для конкуренції за умови виконання надавачем та отримувачами державної допомоги встановлених Уповноваженим органом зобов'язань;

4) визнання нової державної допомоги недопустимою для конкуренції;

5) припинення та повернення незаконної державної допомоги, визнаної недопустимою для конкуренції.

Згідно з Порядком 8 – рп у разі якщо протягом строку, визначеного пунктом 1 розділу 6 Порядку – 8 рп, органами Комітету рішення не прийнято, державна допомога вважається допустимою для конкуренції. У такому випадку днем прийняття рішення про допустимість відповідної державної допомоги для конкуренції вважається останній день шестимісячного строку з дня прийняття розпорядження державного уповноваженого про початок розгляду справи.

В законі такої норми не прописано, вона протизаконна. Законом передбачений обов'язок Уповноваженого органу прийняти рішення протягом 6 місяців. У випадку, коли таке рішення не прийнято протягом 6 місяців Уповноважений орган не виконує припис закону та здійснює правопорушення. Зацікавлена сторона може звертатися до суду з позовом про прийняття відповідного рішення та стягнення з Уповноваженого органу завданих збитків або вимагати захисту своїх прав і законних інтересів іншим шляхом.

8. Рішення Уповноваженого органу надсилаються надавачам державної допомоги протягом трьох робочих днів з дня їх прийняття, а також розміщуються на офіційному веб-сайті Уповноваженого органу.

Комітет має право виправити допущені в рішенні описки чи явні арифметичні помилки, не змінюючи при цьому його змісту. Про виправлення допущеної в рішенні описки чи явної арифметичної помилки приймається розпорядження, яке протягом трьох робочих днів з дня його прийняття надсилається особам, які брали участь у справі, та розміщується на офіційному веб-сайті Комітету в зазначений строк.

9. Державна допомога, надана всупереч рішенням Уповноваженого органу про визнання такої допомоги недопустимою для конкуренції,

підлягає поверненню у порядку, визначеному статтею 14 цього Закону.

10. Уповноважений орган може відкликати у визначеному ним порядку рішення, прийняте відповідно до частини сьомої цієї статті або частини шостої статті 10 цього Закону, якщо воно прийнято на підставі недостовірної інформації, що призвело до прийняття необґрунтованого рішення, та прийняти нове рішення у порядку, встановленому цією статтею.

Відповідно до Порядку 8 – рп підставами для початку розгляду справи про державну допомогу за результатами відкликання рішення, прийнятого Комітетом відповідно до частини сьомої статті 11 або частини шостої статті 10 Закону (далі - рішення про державну допомогу), якщо воно прийняте на підставі недостовірної інформації, що призвело до прийняття необґрунтованого рішення про державну допомогу, є:

надходження заяви заінтересованої особи про відкликання рішення про державну допомогу;

самостійне виявлення органом Комітету ознак недостовірності інформації.

Заяви про відкликання рішення про державну допомогу подаються з урахуванням положень пунктів 3, 4 розділу X цього Порядку та розглядаються з урахуванням положень пунктів 5-9 розділу X цього Порядку.

Якщо інформація в заяві про відкликання рішення про державну допомогу відповідає вимогам пунктів 3, 4 розділу X цього Порядку або органом Комітету самостійно виявлено, що інформація, яка надавалась, зокрема, надавачами та отримувачами державної допомоги, заінтересованими особами та на підставі якої було прийнято рішення про державну допомогу, містить ознаки недостовірності, Комітет відповідно до частини десятої статті 11 Закону може прийняти рішення про відкликання будь-якого рішення про державну допомогу. Державний уповноважений, відповідальний за розгляд справи про відкликання рішення про державну допомогу, приймає розпорядження про початок розгляду справи про державну допомогу.

Розпорядження про початок розгляду справи про державну допомогу, розгляд якої починається за результатами відкликання рішень про державну допомогу, надсилається надавачу й отримувачу державної допомоги або особам, які брали участь у справі, та

заявнику (у разі якщо відкликання рішення про державну допомогу здійснювалося органами Комітету на підставі відповідної заяви) протягом двох робочих днів з дня його прийняття. Протягом трьох робочих днів з дня прийняття розпорядження про початок розгляду справи про державну допомогу інформація про початок розгляду цієї справи розміщується на офіційному веб-сайті Комітету.

За результатами розгляду справи про державну допомогу, розгляд якої починається за результатами відкликання рішень про державну допомогу, Комітет приймає рішення про: залишення рішення про державну допомогу без змін; прийняття нового рішення відповідно до частини шостої статті 10 та частини сьомої статті 11 Закону.

Розділ 5 НЕЗАКОННА ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА ТА НЕНАЛЕЖНЕ ВИКОРИСТАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ

Стаття 12. Перевірка інформації про незаконну державну допомогу

1. У разі отримання під час проведення моніторингу чинної державної допомоги або з будь-яких інших джерел інформації про незаконну державну допомогу Уповноважений орган проводить перевірку такої інформації з метою забезпечення дотримання вимог цього Закону.

Перевірка інформації про незаконну державну допомогу та неналежне використання державної допомоги, що суперечить рішенням Комітету про допустимість такої допомоги для конкуренції або про допустимість для конкуренції за умови виконання надавачем та отримувачами державної допомоги встановлених Комітетом зобов'язань, здійснюється за результатами:

проведення моніторингу чинної державної допомоги;

аналізу обґрунтованої інформації, отриманої органами Комітету з інших джерел, зокрема заяв про перевірку інформації про незаконну державну допомогу та/або неналежне використання державної допомоги.

Особами, які мають право подавати заяву про перевірку інформації, є суб'єкти господарювання, органи влади, органи місцевого самоврядування, органи адміністративно-господарського

управління та контролю, а також юридичні особи, які діють від їх імені, уповноважені розпоряджатися ресурсами держави чи місцевими ресурсами й ініціюють та/або надають державну допомогу, інші юридичні особи, їх об'єднання, інтереси яких можуть зазнати впливу від надання державної допомоги.

Заява повинна містити:

найменування органу, до якого подається Заява;

найменування сторін (заявника і відповідача), їхнє місцезнаходження, інші реквізити сторін, зокрема поштову адресу, а також, якщо такі є, номер засобу зв'язку (телефон, факс тощо), адресу електронної пошти;

ім'я контактної особи, номер засобу зв'язку (телефон, факс тощо), а також, якщо така є, адресу електронної пошти;

зміст вимог, зокрема очікувані заявником від органів Комітету рішення;

виклад обставин, якими заявник обґрунтовує свої вимоги, обґрунтування того, яким чином права заявника порушуються внаслідок дій чи бездіяльності відповідача щодо надання державної допомоги;

реквізити документів, згідно з якими надається державна допомога, та їх копії;

інформацію стосовно звернення до будь-якого іншого органу державної влади, зокрема до суду, з порушених у Заяві питань;

перелік документів та інших матеріалів, які додаються до Заяви.

Заява підписується заінтересованою особою (керівником - для юридичних осіб) або уповноваженим нею представником та засвідчується печаткою (за наявності). До Заяви додаються підтвердні документи, а також зазначаються прізвище та ініціали, посада (для юридичних осіб), місце роботи (для уповноваженого представника), місце проживання (для фізичних осіб), контактний телефон особи, яка здійснювала підготовку документів.

При поданні Заяви у разі необхідності заявник одночасно з її поданням може подати вмотивоване клопотання про нерозкриття інформації про нього відповідачеві через можливість настання негативних для заявника наслідків, пов'язаних із поданням таких Заяв.

З метою захисту інтересів заявника, яким подано таке клопотання, для відповідної Заяви та доданої до неї інформації встановлюється режим інформації з обмеженим доступом. Такий режим не може встановлюватися (зберігатися), якщо забезпечення конфіденційності інформації про заявника перешкоджає доведенню порушення.

У разі забезпечення конфіденційності інформації про заявника за ним зберігаються його права та обов'язки.

Державний уповноважений, відповідальний за розгляд Заяви, здійснює її опрацювання на відповідність вимогам, установленим цим Порядком, протягом 15 робочих днів з дня її реєстрації в Комітеті.

Державний уповноважений залишає Заяву без руху, встановивши, що Заяву подано без додержання вимог, установлених в пункті 4 цього розділу, про що письмово повідомляє заявника і надає йому строк для усунення недоліків.

Якщо заявник в установлений строк не усунув недоліки поданої ним Заяви, державний уповноважений залишає Заяву без розгляду, про що письмово повідомляє заявника. Якщо заявник відмовився від Заяви, вона залишається без розгляду.

Залишення Заяви без розгляду не позбавляє заявника права звернутися до Комітету з повторною Заявою.

Залишення Заяви без розгляду не є перешкодою для продовження Комітетом дослідження з питань, порушених у Заяві.

Заява розглядається протягом 30 календарних днів, а в разі потреби одержання додаткової інформації, яка не може бути надана заявником, строк розгляду цієї Заяви може бути продовжений державним уповноваженим Комітету на 60 календарних днів, про що письмово повідомляється заявнику.

Якщо до Комітету подається Заява стосовно незаконної державної допомоги та/або неналежного використання державної допомоги, щодо якої Комітетом вже порушено справу, таку Заяву може бути приєднано до порушеної раніше справи, про що письмово повідомляється заявнику.

У разі якщо за результатами розгляду Заяви не виявлено підстав для початку розгляду справи про державну допомогу, державний уповноважений письмово повідомляє про це заявника.

Державний уповноважений може відмовити в розгляді Заяви, поданої одним і тим самим заявником з одного й того самого питання, у разі якщо питання, порушені в раніше поданій Заяві, розглянуті по суті.

Про відмову в розгляді Заяви, поданої до Комітету, державний уповноважений письмово повідомляє заявника.

2. З метою перевірки інформації про незаконну державну допомогу Уповноважений орган надсилає відповідному надавачу державної допомоги вимогу щодо подання повідомлення про таку державну допомогу відповідно до частин п'ятої і шостої

статті 9 цього Закону та встановлює строк подання такого повідомлення.

3. У разі неподання на вимогу Уповноваженого органу повідомлення про державну допомогу у встановлений ним строк або невідповідності інформації, зазначеної у повідомленні, встановленим законодавством вимогам, або надходження до Уповноваженого органу вмотивованої заяви суб'єкта господарювання про вжиття заходів до запобігання негативним наслідкам для нього у разі надання такої допомоги Уповноважений орган приймає рішення про тимчасове припинення незаконної державної допомоги до прийняття рішення про її допустимість для конкуренції і надсилає копію такого рішення відповідному надавачеві державної допомоги протягом трьох робочих днів з дня його прийняття. Рішення Уповноваженого органу є обов'язковим для виконання надавачем державної допомоги з дня його отримання.

4. Якщо за результатами перевірки інформації про незаконну державну допомогу Уповноважений орган має підстави для висновку про недопустимість державної допомоги для конкуренції або про проведення поглибленого аналізу допустимості такої допомоги для конкуренції, він починає розгляд справи про державну допомогу в порядку, визначеному статтею 11 цього Закону.

5. За результатами розгляду справи про державну допомогу, розпочатої внаслідок перевірки інформації про незаконну державну допомогу, Уповноважений орган приймає рішення відповідно до частини сьомої статті 11 цього Закону. Якщо надавач незаконної державної допомоги, щодо якої відкрито справу про державну допомогу, не подав інформації на запит Уповноваженого органу, остаточне рішення за результатами розгляду справи про державну допомогу приймається на підставі інформації, наявної в Уповноваженого органу.

6. Під час проведення перевірки інформації про незаконну державну допомогу строки, встановлені частиною п'ятою статті 10 і частиною шостою статті 11 цього Закону, не застосовуються.

7. Якщо за результатами розгляду справи про державну допомогу, розпочатої внаслідок перевірки інформації про незаконну державну допомогу, Уповноважений орган прийняв рішення про визнання державної допомоги недопустимою для конкуренції, така допомога підлягає припиненню та поверненню у порядку, визначеному статтею 14 цього Закону.

Відповідно до Закону «незаконна державна допомога» - це «державна допомога, надана:

- 1) без повідомлення уповноваженого органу;
- 2) в період після повідомлення, але до прийняття уповноваженим органом рішення про допустимість державної допомоги для конкуренції;
- 3) надана всупереч рішенню уповноваженого органу про визнання нової державної допомоги недопустимою для конкуренції, крім категорій державної допомоги, надавачі якої згідно із цим Законом звільнені від обов'язку повідомлення про нову державну допомогу».

В праві ЄС «протиправна допомога» означає нову допомогу, введена в дію із порушенням положень Статті 108(3) ДФЄС²². По-перше, визначення охоплює ситуації, коли державна допомога здійснюється без повідомлення. По-друге, воно охоплює повідомлену допомогу, яка реалізовується до схвалення Комісією. По-третє, протиправна або незаконна допомога також включає в себе зловживання допомогою. Європейська Комісія несе відповідальність за забезпечення того, щоб держави-члени не застосовували незаконну державну допомогу. Вона може ініціювати розслідування щодо державної допомоги, якщо дізнається, що захід, який не може розглядатися як державна допомога, був вжитий без попереднього схвалення Комісії і, отже, може становити незаконну допомогу. Якщо компанія отримала перевагу від податкового режиму, яку визнано незаконною державною допомогою, їй ймовірно доведеться повторно сплатити податок, заощаджений в результаті податкових пільг, плюс відсотки. Державна допомога може бути надана на законних підставах лише якщо застосовується один із механізмів ЄС щодо державної допомоги, і після отримання дозволу Комісії ЄС щодо конкретної схеми допомоги.

Стаття 13. Неналежне використання державної допомоги

1. Якщо Уповноважений орган під час проведення моніторингу державної допомоги або з будь-яких інших джерел отримав обґрунтовану інформацію про неналежне використання державної

---

²² Регламент Ради (ЄС) 659/ 1999, Офіційний вісник 1999 року, L 83/1, Стаття 1(f).

допомоги, що суперечить його рішення про допустимість такої допомоги для конкуренції або про допустимість для конкуренції за умови виконання надавачем та отримувачами державної допомоги встановлених Уповноваженим органом зобов'язань, він проводить перевірку такої інформації в частині дотримання вимог цього Закону.

Неналежне використання державної допомоги - будь-яке використання державної допомоги її отримувачем, що суперечить рішення Уповноваженого органу про допустимість такої допомоги для конкуренції. За таких умов постає питання про можливий вплив такого використання на конкуренцію, що потребує здійснення перевірки. У певних випадках неналежне використання державної допомоги може перетворюватися у незаконне використання державної допомоги.

2. З метою проведення перевірки інформації про неналежне використання державної допомоги Уповноважений орган може надіслати надавачу та отримувачам державної допомоги вимогу щодо подання необхідної інформації.

3. Якщо за результатами проведеної перевірки встановлено, що неналежне використання державної допомоги призвело до надання незаконної державної допомоги, Уповноважений орган здійснює розгляд справи про державну допомогу відповідно до статей 11, 12 і 14 цього Закону.

Розділ 6 ПОВЕРНЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ, НЕДОПУСТИМОЇ ДЛЯ КОНКУРЕНЦІЇ

Стаття 14. Порядок повернення державної допомоги, недопустимої для конкуренції

1. Уповноважений орган приймає рішення про повернення незаконної державної допомоги у разі визнання її недопустимою для конкуренції. Рішення про повернення такої державної допомоги надсилається надавачеві державної допомоги протягом трьох днів з дня його прийняття. Надавач державної допомоги зобов'язаний вжити необхідних заходів до забезпечення повернення незаконної державної допомоги, недопустимої для конкуренції, її отримувачем відповідно до рішення Уповноваженого органу та

повідомити Уповноваженому органі про виконання його рішення у встановлений строк.

Повернення незаконної державної допомоги здійснюється з метою усунення спотворення конкуренції, яке було спричинено конкурентною перевагою, отриманою внаслідок незаконно наданої державної допомоги, та відновлення стану отримувачів на ринку, який існував до отримання незаконної державної допомоги.

2. Порядок повернення незаконної державної допомоги, недопустимої для конкуренції, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Порядок повернення незаконної державної допомоги, недопустимої для конкуренції визначений постановою Кабінету міністрів України від 4 липня 2017 р. № 468 «Про затвердження Порядку повернення незаконної державної допомоги, недопустимої для конкуренції» (далі – Порядок).

На виконання рішення Уповноваженого органу надавачі незаконної державної допомоги зобов'язані:

1) негайно після офіційного оприлюднення рішення Уповноваженого органу розпочати його виконання;

2) вжити в межах повноважень, визначених законом, вичерпних та ефективних заходів для забезпечення повернення незаконної державної допомоги її отримувачами (кожним з них);

3) у разі порушення провадження у справі про банкрутство отримувача (отримувачів) надавачі незаконної державної допомоги зобов'язані вступити до судового процесу та вчинити інші відповідні дії, передбачені законодавством, щодо відновлення платоспроможності боржника, у тому числі подати відповідні вимоги кредиторів про повернення незаконної державної допомоги;

4) не пізніше останнього дня строку, визначеного пунктом 11 цього Порядку, повідомити Уповноваженому органу про вжиті надавачами та отримувачами заходи з повернення незаконної державної допомоги та надати відповідне документальне підтвердження;

5) забезпечити повернення незаконної державної допомоги її отримувачами не пізніше останнього дня строку, визначеного пунктом 12 цього Порядку;

б) у разі наявності підстав, що унеможливають (перешкоджають) виконання (виконанню) рішення, надати письмові пояснення щодо наявності перешкод для виконання рішення Уповноваженого органу не пізніше двох днів з моменту виявлення таких обставин. Надання таких пояснень не звільняє надавачів від обов'язку виконати рішення Уповноваженого органу у повному обсязі;

7) надати належні докази виконання рішення.

На виконання рішення Уповноваженого органу отримувачі незаконної державної допомоги не пізніше останнього дня строку, визначеного пунктом 12 цього Порядку, зобов'язані:

1) повернути незаконну державну допомогу у спосіб, визначений рішенням Уповноваженого органу;

2) вчинити дії, передбачені заходами надавача незаконної державної допомоги для забезпечення її повернення;

3) інформувати надавача незаконної державної допомоги та Уповноважений орган про виконання рішення Уповноваженого органу;

4) надати надавачу та Уповноваженому органу докази виконання рішення з поданням засвідчених в установленому порядку копій документів, які підтверджують перерахування та/або інший спосіб виконання рішення Уповноваженого органу.

Державна допомога підлягає поверненню отримувачами незалежно від можливого настання внаслідок такого повернення неплатоспроможності та/або банкрутства отримувачів.

Повернення незаконної державної допомоги здійснюється отримувачами, які були встановлені рішенням Уповноваженого органу.

У разі неможливості встановлення Уповноваженим органом вичерпного переліку отримувачів незаконної державної допомоги повернення такої допомоги здійснюється отримувачами, встановленими надавачем такої допомоги.

З метою своєчасної ідентифікації отримувачів незаконної державної допомоги Уповноважений орган може за власною ініціативою та/або за заявою надавачів державної допомоги здійснити запит такої інформації до відповідних державних органів.

Рішення Уповноваженого органу є обов'язковим для виконання надавачами та отримувачами такої допомоги, крім випадків:

1) коли рішення Уповноваженого органу стосується незаконної державної допомоги, стосовно якої минув строк, встановлений частиною п'ятою статті 14 Закону;

2) припинення в установленому законодавством порядку діяльності отримувачів шляхом ліквідації, про що є відповідний запис в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань.

Рішення Уповноваженого органу виконується шляхом:

1) вжиття надавачами та отримувачами заходів досудового та судового врегулювання у межах, визначених законодавством, з метою повернення незаконної державної допомоги;

2) безпосереднього повернення обсягу незаконної державної допомоги шляхом перерахування коштів та/або вчинення інших дій.

Строк виконання надавачами заходів для забезпечення повернення незаконної державної допомоги встановлюється рішенням Уповноваженого органу, але не може перевищувати двох місяців з дати офіційного оприлюднення рішення Уповноваженого органу.

Строк для перерахування та/або вчинення інших дій, що забезпечують повернення обсягу незаконної державної допомоги її отримувачами, не може перевищувати шість місяців з дати офіційного оприлюднення рішення Уповноваженого органу.

Уповноважений орган може за своєю ініціативою чи заявою надавачів та/або отримувачів зупинити перебіг строку, визначеного пунктами 11 і 12 цього Порядку, у разі визнання причин неможливості виконання рішення Уповноваженого органу поважними.

Уповноважений орган за заявою надавачів та/або отримувачів зупиняє перебіг строку, визначеного Порядком, у разі неможливості їх дотримання з підстав наявності судового спору, предметом якого є державна допомога (чи пов'язаний з цим судовий спір), та процесуальним строком судового та виконавчого провадження.

У разі неможливості повернення незаконної державної допомоги у формі, в якій її було надано, повернення такої допомоги здійснюється шляхом відшкодування вартості наданої допомоги за цінами, які існують на момент відшкодування.

Обсяг незаконної державної допомоги, який підлягає поверненню, визначається відповідно до форм державної допомоги, визначених частиною першою статті 4 Закону.

Такий обсяг незаконної державної допомоги встановлюється рішенням Уповноваженого органу, зокрема на підставі незалежної експертної оцінки, проведеної відповідно до Порядку.

Якщо незаконну державну допомогу надано в іншій ніж грошова формі, обсяг такої допомоги для цілей повернення може

бути визначений у грошовому еквіваленті шляхом проведення незалежної експертної оцінки майна та/або майнових прав відповідно до законодавства. Витрати з проведення оцінки несуть надавачі незаконної державної допомоги.

Часткове виконання надавачами рішення Уповноваженого органу та/або виконання з порушенням строку є його невиконанням, що має наслідком вжиття Уповноваженим органом заходів, визначених частиною третьою статті 14 Закону, та передбачену законом відповідальність.

Невиконання надавачами та/або отримувачами незаконної державної допомоги рішення Уповноваженого органу в установленний строк є підставою для відмови у прийнятті рішення про допустимість для конкуренції нової державної допомоги та/або тимчасове припинення надання чинної державної допомоги до моменту повернення незаконної державної допомоги у повному обсязі.

Надавачі не несуть відповідальності за невиконання отримувачами незаконної державної допомоги рішення Уповноваженого органу у разі надання належних доказів вжиття ними заходів, спрямованих на повернення незаконної державної допомоги отримувачами, у повному обсязі.

3. У разі невиконання рішення про припинення або повернення незаконної державної допомоги, недопустимої для конкуренції, Уповноважений орган звертається до окружного адміністративного суду, територіальна юрисдикція якого поширюється на місто Київ, з позовом про визнання відповідного нормативно-правового чи акта індивідуальної дії, на підставі якого надавалася така державна допомога, незаконним та про припинення та/або повернення незаконної державної допомоги.

Дана правова норма відображає непослідовність позиції законодавця та породжує правову колізію, оскільки згідно з пп. 7 п. 1 ст. 20 ГПК України спори, що виникають з відносин, пов'язаних із захистом економічної конкуренції і оскарження рішень Антимонопольного комітету України відносяться до предметної юрисдикції господарських судів. Колізія пояснюється тим, що ГПК України прийнятий пізніше, але зміни до законодавства не внесені.

4. Якщо Уповноважений орган встановив, що незаконна державна допомога надається на підставі законодавчого акта, прийнятого без дотримання вимог цього Закону, він повідомляє про це відповідного надавача державної допомоги та Кабінет Міністрів України, який як суб'єкт права законодавчої ініціативи у встановленому порядку вносить пропозиції про приведення такого законодавчого акта у відповідність із цим Законом.

5. Уповноважений орган не може вимагати повернення незаконної державної допомоги після 10 років з дня набрання чинності нормативно-правовим чи розпорядчим актом, на підставі якого надавалася така допомога.

Розділ 7 ЧИННА ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА

Стаття 15. Перегляд чинної державної допомоги

1. Якщо Уповноважений орган за результатами розгляду повідомлення про чинну державну допомогу або за результатами моніторингу державної допомоги відповідно до розділу 8 цього Закону виявив ознаки того, що чинна державна допомога не є або більше не може вважатися допустимою для конкуренції, він надсилає надавачеві такої допомоги письмову вимогу щодо подання протягом 30 днів інформації та підтверджуючих документів про надання такої допомоги.

2. Якщо за результатами проведення аналізу інформації, отриманої від надавача державної допомоги, Уповноважений орган отримає підтвердження того, що чинна державна допомога не є або не може більше вважатися допустимою для конкуренції, він надсилає відповідному надавачеві державної допомоги рекомендації щодо:

- 1) внесення змін до програми державної допомоги;
  - 2) запровадження додаткової процедури виконання програми державної допомоги;
  - 3) припинення виконання програми державної допомоги.
3. Рекомендації Уповноваженого органу підлягають обов'язковому розгляду надавачем державної допомоги, якому вони надані. Про результати їх розгляду Уповноважений орган

повідомляється у місячний строк з дня отримання таких рекомендацій.

4. Якщо надавач державної допомоги подав у встановлений строк заперечення щодо виконання рекомендацій Уповноваженого органу, а Уповноважений орган після розгляду заперечення вважає необхідним виконання рекомендацій, Уповноважений орган приймає рішення про початок розгляду справи про державну допомогу в порядку, встановленому статтею 11 цього Закону.

5. Якщо надавач державної допомоги у встановлений строк подав письмову згоду на виконання рекомендацій Уповноваженого органу, Уповноважений орган за погодженням з надавачем державної допомоги визначає строк виконання рекомендацій. Надавач державної допомоги у визначений Уповноваженим органом строк має подати підтвердні документи щодо виконання рекомендацій у повному обсязі.

Розділ 8 ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ

Метою проведення моніторингу державної допомоги є здійснення контролю за дотриманням вимог Закону та рішень Антимонопольного комітету України, а також підготовки та подання звітності про державну допомогу, забезпечення прозорості надання суб'єктам господарювання державної допомоги, інформування всіх заінтересованих осіб про державну допомогу, забезпечення ефективності функціонування системи державної допомоги в Україні, захисту та розвитку конкуренції.

Моніторинг державної допомоги проводиться щодо:

індивідуальної державної допомоги;

програм державної допомоги;

будь-якої іншої підтримки суб'єктів господарювання надавачами державної допомоги за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів.

Основними завданнями моніторингу є:

збирання та проведення аналізу інформації про заходи з підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів;

забезпечення постійного контролю за дотриманням надавачами та отримувачами допомоги вимог законодавства щодо окремих категорій та форм державної допомоги, допустимої інтенсивності

державної допомоги, допустимих витрат, допустимого рівня накопичення сум допомоги отримувачами тощо;

забезпечення контролю за державною допомогою, надавачі якої звільнені від обов'язку повідомлення Уповноваженого органу відповідно до частини третьої статті 9 Закону та незначною державною допомогою, визначеною в пункті 9 частини першої статті 1 Закону;

підготовка, подання та оприлюднення звітності про державну допомогу;

формування та ведення реєстру державної допомоги.

В рамках проведення моніторингу Уповноважений орган може отримувати інформацію про державну допомогу з інших джерел – органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно – господарського управління та контролю, суб'єктів господарювання, громадян, об'єднань, установ, організацій, що не є надавачами державної допомоги, які подаються в довільній формі та на які не поширюються вимоги щодо порядку подання та оформлення повідомлень про державну допомогу.

У разі отримання Уповноваженим органом інформації про державну допомогу з будь-яких інших джерел або шляхом самостійного виявлення, залежно від змісту виявленої (отриманої) інформації, здійснюється її попередня оцінка на предмет: ймовірної належності виявлених (повідомлених) заходів підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів до незаконної державної допомоги; наявності ознак того, що чинна державна допомога не є або не може вважатись допустимою для конкуренції; наявності обґрунтованих підозр щодо неналежного використання державної допомоги.

Попередня оцінка інформації, отриманої з інших джерел, або шляхом самостійного виявлення, здійснюється з урахуванням критеріїв оцінки допустимості окремих категорій державної допомоги, визначених Кабінетом Міністрів України.

Термін проведення Уповноваженим органом попередньої оцінки та аналізу інформації про державну допомогу, що міститься в повідомленні Заявників не повинен перевищувати 30 днів з моменту отримання повідомлення.

За результатами попередньої оцінки, передбаченої пунктом 13 цього Порядку Уповноважений орган: проводить перевірку в порядку, передбаченому статтею 12 Закону, у разі висновку про ймовірну належність виявлених (повідомлених) заходів підтримки

до незаконної державної допомоги; проводить перевірку інформації в порядку, встановленому статтею 13 Закону, у разі висновку щодо обґрунтованості підозр щодо неналежного використання державної допомоги; проводить перегляд чинної державної допомоги в порядку, передбаченому статтею 15 Закону, у разі виявлення ознак того, що чинна державна допомога не є або більше не може вважатись допустимою для конкуренції; направляє заявнику не пізніше 30 днів з моменту отримання повідомлення, передбаченого пунктом 12 цього Порядку, відповідь про неналежність повідомлених заходів підтримки до незаконної державної допомоги, відсутності підстав для перегляду чинної державної допомоги або необґрунтованості інформації про неналежне використання державної допомоги.

Стаття 16. Реєстр державної допомоги та звітність

1. Реєстр державної допомоги складається та ведеться Уповноваженим органом за результатами проведення моніторингу державної допомоги та на підставі інформації про чинну державну допомогу, яка подається надавачами такої допомоги.

Порядок ведення та доступу до реєстру державної допомоги суб'єктам господарювання затверджено розпорядженням Антимонопольного комітету України від 28.12.2015 № 43-рп.

До реєстру вноситься інформація:

що подається Уповноваженому органу надавачами державної допомоги в порядку, визначеному згідно з чинним законодавством про нову державну допомогу та про внесення змін до умов чинної державної допомоги;

про чинну державну допомогу, що подається Уповноваженому органу надавачами державної допомоги відповідно до частини третьої статті 16 Закону та цього Порядку;

про програми підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, які існували на день набрання чинності Законом, що подається надавачами відповідно до пункту 2 розділу 9 «Прикінцеві та перехідні положення» Закону;

щодо рішень Уповноваженого органу, прийнятих за результатами розгляду повідомлень про нову (чинну, зміни до чинної) державну допомогу;

про рішення, прийняті Уповноваженим органом, щодо почату розгляду справи про державну допомогу;

щодо рішень, прийнятих за результатами розгляду Уповноваженим органом справ про державну допомогу;

щодо відкликання Уповноваженим органом рішень, прийнятих відповідно до частини шостої статті 10 або частини сьомої статті 11 Закону;

про проведення перевірки Уповноваженим органом інформації про незаконну державну допомогу або про неналежне використання державної допомоги;

щодо рекомендацій, надісланих надавачу державної допомоги відповідно до частини другої статті 15 Закону, та їх виконання;

щодо рішень про тимчасове припинення надання незаконної державної допомоги відповідно до Закону;

щодо виконання (невиконання) рішення Уповноваженого органу про припинення або повернення незаконної державної допомоги.

У разі виправлення рішення Уповноваженого органу відповідно до вимог законодавства його текст у реєстрі не змінюється, а до реєстру додатково вноситься рішення, яким внесено зміни.

2. Реєстр державної допомоги оновлюється, зокрема даними про нову державну допомогу, що набрала чинності протягом звітного року, у тому числі про ту, надавачі якої підлягають звільненню від обов'язку повідомлення про нову державну допомогу відповідно до статті 7 цього Закону.

3. Надавачі державної допомоги зобов'язані щороку, до 1 квітня наступного року, подавати Уповноваженому органу у визначеному ним порядку інформацію про чинну державну допомогу, її мету, форми, джерела, отримувачів та їхні частки у загальному обсязі наданої протягом минулого фінансового року державної допомоги у межах відповідної програми або інформацію про те, що протягом звітного року державна допомога не надавалася.

4. Форма та вимоги щодо подання інформації про чинну державну допомогу визначаються Уповноваженим органом.

5. Отримувачі державної допомоги зобов'язані надавати відповідним надавачам такої допомоги повну та достовірну інформацію про чинну державну допомогу.

6. Якщо надавач державної допомоги не подав Уповноваженому органу інформації про чинну державну допомогу у встановлений цим Законом строк, Уповноважений орган надсилає йому письмову вимогу щодо подання протягом 30 днів такої інформації.

7. Уповноважений орган щороку, до 1 вересня наступного року, складає річний звіт про надання державної допомоги в Україні за попередній фінансовий рік та подає його Кабінетові Міністрів України. Такий звіт публікується в газеті "Урядовий кур'єр" та розміщується на урядовому веб-сайті.

8. Реєстр державної допомоги є відкритим, доступ до нього є безоплатним для всіх користувачів.

Стаття 17. Оскарження рішень Уповноваженого органу

1. Заінтересовані особи мають право оскаржити рішення Уповноваженого органу, прийняті відповідно до цього Закону, повністю або частково до окружного адміністративного суду, територіальна юрисдикція якого поширюється на місто Київ, у місячний строк з дня його одержання.

Дана правова норма відображає непослідовність позиції законодавця та породжує правову колізію, оскільки згідно з пп. 7 п. 1 ст. 20 ГПК України спори, що виникають з відносин, пов'язаних із захистом економічної конкуренції і оскарження рішень Антимонопольного комітету України відносяться до предметної юрисдикції господарських судів. Колізія пояснюється тим, що ГПК України прийнятий пізніше, але зміни до законодавства не внесені.

2. Прийняття адміністративним судом до розгляду заяви про визнання недійсним рішення Уповноваженого органу повністю або частково не зупиняє його виконання.

Дана норма є декларативною, оскільки прийняття будь-яким судом в порядку встановленої юрисдикції до розгляду заяви про визнання недійсним будь-якого рішення не зупиняє його дію, а відповідно й виконання. Для забезпечення виконання майбутнього рішення суду суд може згідно процесуального законодавства за обгрунтованою заявою позивача зупинити виконання будь-якого рішення, в тому числі Антимонопольного комітету України до вирішення спору по суті.

Для нотаток

Наукове видання

О.В. Безух

**НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ
КОМЕНТАР**

**ЗАКОНУ УКРАЇНИ
«ПРО ДЕРЖАВНУ ДОПОМОГУ СУБ'ЄКТАМ
ГОСПОДАРЮВАННЯ»**

Комп'ютерна верстка – С. В. Максименко

Підписано до друку 05.11.2018 р. Формат 60x84/16
Обл.-вид. арк. 4,5 Тираж 300 прим. Зам. № 18-011

Видавець: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України
вул. Раєвського, 23-а, м. Київ, 01042

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції,
серія ДК № 4758 від 07.08.2014 р.